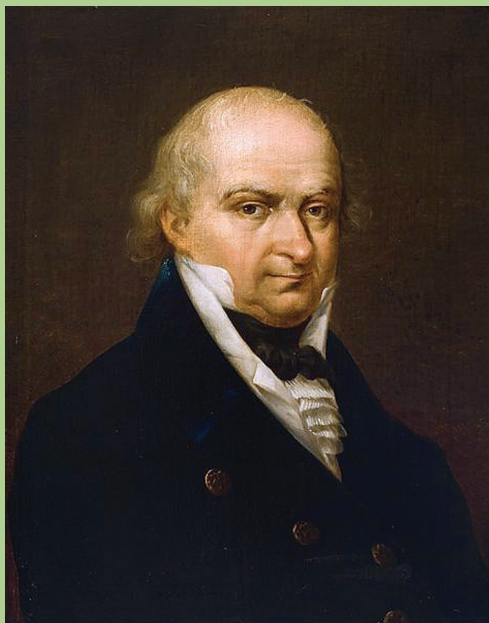


Studium Vilnense A (ISSN 1648-7907)
vol. 12, nr. 2, 2015



Hieronim Smiatecki..

*International Conference on the History of Medicine in Vilnius
on the 25th anniversary of the Polish Medical Association of Lithuania*

18-20 IX 2015

*Międzynarodowa Konferencja Historii Medycyny Wileńskiej
na 25-lecie Polskiego Stowarzyszenia Medycznego na Litwie*

Studium Vilnense A (ISSN 1648-7907), vol. 12, nr. 2, 2015

Polish Medical Association of Lithuania
Federation of Polish Medical Organisations Abroad



International Conference on the History of Medicine in Vilnius
on the 25th anniversary of the Polish Medical Association of Lithuania
18-20 September 2015
Programme and abstracts

Międzynarodowa Konferencja Historii Medycyny Wileńskiej
na 25-lecie Polskiego Stowarzyszenia Medycznego na Litwie
18-20 września 2015
Program i streszczenia

Vilnius - 2015

Studium Vilnense A (ISSN 1648-7907), vol. 12, nr. 2, 2015

Scientific Editor: Romuald Brazis

This issue publishes abstracts selected by the Programme Council of the International Conference on the History of Medicine in Vilnius devoted to the 25th anniversary of the Polish Medical Association of Lithuania, and the Conference programme. The conference aims to acquaint with the medical community of Lithuania and the work of medical institutions in Vilnius region, to integrate Polish origin doctors in the country and abroad, to enrich the knowledge on the history of medicine, including the achievements and contribution of Polish origin doctors in Vilnius to the progress of medicine. The paperback edition includes 36 pages of A4 format. Languages: English and Polish.

Niniejsze wydanie ogłasza streszczenia wybrane przez Radę Programową Międzynarodowej Konferencji Historii Medycyny Wileńskiej, poświęconej 25-leciu Polskiego Stowarzyszenia Medycznego na Litwie, a także program Konferencji. Konferencja ma na celu zapoznanie ze środowiskiem lekarskim na Litwie i pracą placówek medycznych na Wileńszczyźnie, integrację lekarzy polskiego pochodzenia w kraju i poza jego granicami, oraz wzbogacenie wiedzy z historii medycyny, łącznie z osiągnięciami i wkładem lekarzy polskiego pochodzenia w Wilnie do rozwoju medycyny. Wydanie w miękkiej okładce zawiera 36 stron formatu A4. Języki: angielski i polski.

Šiame leidinyje skelbiama Lietuvos lenkų medikų draugijos 25-mečiui skirtos Tarptautinės konferencijos „Medicinos Vilniuje istorija“ programa ir Programinio komiteto atrinktos pranešimų santraukos. Konferencijos tikslai: supažindinti su Lietuvos medicinos bendruomene ir Vilniaus krašto medicinos įstaigų veikla, integruoti lenkų kilmės gydytojus šalyje ir užsienyje, praturtinti medicinos istorijos žinias, atskleisti Vilniaus krašto lenkų kilmės gydytojų pasiekimus ir jų indėlį į medicinos vystymąsi. Leidinio minkštu viršeliu apimtis – 36 puslapiai, formatas – A4. Kalbos: anglų ir lenkų.

Conference terms:

18-20 September 2015

Conference hosts:

Polish Medical Association of Lithuania (Chairpersons: Daniel Lipski, Barbara Komarowska)
Federation of Polish Medical Organisations Abroad (Vice-president Bronisława Siwicka)

Programme Council:

Alina Midro, Prof. (Poland)	Kazimierz Nowak, MD (UK)
Bogdan Milek, MD (Germany)	Marek Rudnicki, Prof. (USA)
Bronisława Siwicka, med. dr. (Lithuania) - Chairperson	Maria E. Kempa, PhD (Poland)
Daniel Sabat, MD (Poland)	Romuald Brazis, Prof. (Lithuania)
Eugenijus G. Vasilevskis, PhD (Lithuania)	Žana Bumbulienė, MD (Lithuania)

Organising group:

Daniel Lipski, Barbara Komarowska, Dariusz Żyborc, Irena Cadkienė, Iwona Borysewicz, Łucja Szymanowska, Teresa Milto

Technical edition:

Gražina Lapienienė

Front cover: *Jędrzej Sniadecki (1768-1838), professor of medicine in the University of Vilna. Original (1843): oil on canvas by Aleksander Śleńdziński, Lithuanian Museum of Arts. Authograph is reproduced from J. Sniadecki's book „Teorya jestestw organicznych” t. II, drukiem Józefa Zawadzkiego w Wilnie, 1811.*

Back cover: *Logo of the House of Polish Culture in Vilnius: the Conference venue.*

© Lietuvos lenkų medikų draugija (2015); Naugarduko g. 76, 03202 Vilnius (Lithuania), www.psml.lt

© VšĮ UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS (2015); Aguonų g. 22, 03212 Vilnius (Lithuania), www.uspv.lt

Printed by UAB „BMK Leidykla“, J. Jasinskio g. 16, Vilnius LT-03163 Lietuva (Lithuania), www.bmkleidykla.lt

**International Conference on the History of Medicine in Vilnius
on the 25th anniversary of the Polish Medical Association of Lithuania**
18-20 September 2015, House of Polish Culture, Naugarduko g. 76, 03202 Vilnius

**Międzynarodowa Konferencja Historii Medycyny Wileńskiej
na 25-lecie Polskiego Stowarzyszenia Medycznego na Litwie**
18-20 września 2015, Dom Kultury Polskiej w Wilnie, Naugarduko g. 76, 03202 Vilnius

PROGRAMME // PROGRAM

2015.09.18, Friday // Piątek	10.00 - 13.00	Sightseeing tour on the history of medicine in Vilnius // Zwiedzanie zabytków historii medycyny w Wilnie
	14.30	Registration in the foyer of HPC (House of Polish Culture) // Rejestracja w holu DKP (Domu Kultury Polskiej w Wilnie)
	OPENING SESSION (Assembly hall of HPC) // SESJA INAUGURACYJNA (Aula DKP)	
	15.30	S001 Musical introduction // Wstęp muzyczny - Zbigniew Lewicki
	16.00	S002 Welcome // Powitanie - Daniel Lipski, President of the Polish Medical Association of Lithuania // Prezes PSML Marek Rudnicki, President of the Federation of Polish Medical Organisations Abroad // Prezes Federacji POM
	16.30	S003 Daniel Lipski, Barbara Komarowska
	16.45	S004 Marek Rudnicki
	17.00	S005a Romuald Brazis; S005b Bronisława Siwicka
	17.15	S006 Dariusz Żybart
	17.30	S007 Musical presentation // Wystąpienie muzyczne - Ewelina Saszenko
18.30 - 20.30	Welcome cocktail // Koktajl powitalny	

2015.09.19, Saturday // Sobota		Session I (Assembly hall) // Sesja I (Aula) THE PERIOD OF PARTITION // OKRES ZABORÓW	Session II (Room 305) // Sesja II (Sala 305) THE INTERWAR PERIOD // OKRES MIĘDZYWOJENNY
		Moderators // Moderatorzy: Marek Rudnicki, Prof. (Chicago) Žana Bumbulienė, Assoc. prof. (Vilnius)	Moderators // Moderatorzy: Wanda Wojtkiewicz-Rok, Prof. (Wrocław) Romuald Brazis, Prof. (Vilnius)
	09.00	S101 Anita Magowska	S201 Wanda Wojtkiewicz-Rok
	09.15	S102 Zbigniew Siemienowicz	S202 Krystyna Rotkiewicz
	09.30	S103 Daniel Sabat	S203 Jan Rauch, Bernard Prudel, Magdalena Prudel-Babiuch, and Norbert Prudel
	09.45	S104 Žana Bumbulienė	S204 Piotr Krajewski
	10.00	S105 Monika Nowakowska-Zamachowska	S205 Katarzyna Jaworska and Zbigniew Bela
	10.15	S106 Beata Zboromirska-Wnukiewicz	S206 Zbigniew Bela and Katarzyna Jaworska
	10.30	Break // Przerwa	
		Moderators // Moderatorzy: Edward Towpik, DSc, Prof. (Warszawa) Anita Magowska, PhD, Prof. (Poznań)	Moderators // Moderatorzy: Czesław Jeśman, MD Prof. (Łódź) Bogdan Milek, MD (Völklingen)
	10.45	S107 Iwona Janicka	S207 Joanna Majchrzyk-Mikula and Andrzej Felchner
	11.00	S108 Hanna Celnik	S208 Czesław Jeśman, Krzysztof Kopociński, Zbigniew Kopociński, and Agnieszka Młudzik
	11.15	S109 Daniel Sabat, Małgorzata Stolarek, and Tomasz Kosiński	S209 Czesław Jeśman, Zbigniew Kopociński and Krzysztof Kopociński
	11.30	S110 Edward Towpik and Grażyna Jermakowicz	S210 Zbigniew Kopociński, Krzysztof Kopociński and Czesław Jeśman
	11.45	Break // Przerwa	

2015.09.19, Saturday // Sobota		Session III (Assembly hall) // Sesja III (Aula) PHILOSOPHY OF MEDICINE // FILOZOFIA MEDYCYNY		Session IV (Room 305) // Sesja IV (Sala 305) THE SECOND WORLD WAR // DRUGA WOJNA ŚWIATOWA		
		Moderators // Moderatorzy: Ryszard W. Gryglewski, DSc (Kraków) Eugenijus G. Vasilevskis, PhD (Vilnius)		Moderators // Moderatorzy: Krzysztof Kopociński, MD (Żary), Kazimierz Nowak, MD (London) Maria Jakutowicz, med. dr. (Vilnius)		
	12.00	S301	Eugenijus G. Vasilevskis	S401	Zbigniew Kopociński, Krzysztof Kopociński and Czesław Jeśman	
	12.15	S302	Jarosław Barański	S402	Krzysztof Kopociński, Zbigniew Kopociński and Czesław Jeśman	
	12.30	S303	Ryszard W. Gryglewski	S403	Krzysztof Kopociński, Zbigniew Kopociński, Agnieszka Młodzik, and Czesław Jeśman	
	12.45	S304	Peter C. Konturek	S404	Sergiusz Prokopiuk	
	13.00	Lunch break // Przerwa obiadowa				
		Session V (Assembly hall) // Sesja V (Aula) 1945 - FROM VILNIUS TO POLAND // 1945 - Z WILNA DO POLSKI		Session VI (Room 305) // Sesja VI (Sala 305) CONTEMPORARY TIMES // CZASY WSPÓŁCZESNE		
		Moderators // Moderatorzy: Daniel Sabat, MD (Katowice), Beata Zawadowicz, med.dr. (Częstochowa), Hanna Celnik, MD (Warszawa)		Moderators // Moderatorzy: Maria Elżbieta Kempa, PhD (Katowice), Jan Rauch, MD (Katowice) Zbigniew Siemienowicz, med. dr. (Vilnius)		
	14.00	S501	Beata Zawadowicz	S601	Maria E. Kempa	
	14.15	S502	Mariola Malecka	S602	Ludmiła Rakowska and Władysław Rakowski	
	14.30	S503	Wiesław Miodonowski	S603	Maria E. Kempa	
	14.45	S504	Jan Rauch, Bernard Prudel, and Norbert Prudel	S604	Bogdan Milek	
	15.00	S505	Jan Rauch, Aleksandra Sommerlink-Biernat, Magdalena Prudel-Babiuch, and Norbert Prudel	S605	Bogdan Milek	
15.30	Completion of the scientific part of the Conference // Zakończenie części naukowej Konferencji					
18.00	Banquet // Bankiet					
2015.09.20 Sunday // Niedziela	09.00	Mass at St. Theresa (near the Gate of Dawn) // Msza w Kościele Św. Teresy (przy Ostrej Bramie)				
	10.00	Bus tours // Wycieczki autokarowe				

S001

Zbigniew **LEWICKI**, violinist, winner of national and international competitions; concertmaster of the Lithuanian State Symphony Orchestra, composer, co-author of "Kapela Wileńska", founder of the Vilnius Chamber Orchestra

<http://www.wilnoteka.lt/pl/kategoria/tagi/zbigniew-lewicki>

S002

Daniel **LIPSKI**, med. dr. odontologist

Director of the *Joint stock company „Odontè”, Rugių g. 1-109, LT-08418 Vilnius (Lithuania)*,

President of the Polish Medical Association of Lithuania

e-mail: psmldaniel@gmail.com

FOREWORD TO THE PARTICIPANTS AND GUESTS OF THE INTERNATIONAL CONFERENCE ON THE HISTORY OF MEDICINE IN VILNIUS, 18-20 SEPTEMBER 2015

International Conference on the History of Medicine in Vilnius on the 25th anniversary of Polish Medical Association of Lithuania, which takes place in the House of Polish Culture in Vilnius on September 18-20, 2015, went through the participation of dozens of authors and members of the Programme Council from five countries. Their names, abstracts and program of the Conference have been published on the www.psml.lt and printed in this issue of *Studium Vilnense A* Vol. 12 No. 2. The Conference aims to acquaint with the medical community of Lithuania and the work of medical institutions in Vilnius region, to integrate Polish origin doctors in the country and abroad, to enrich the knowledge on the history of medicine, including the achievements and contribution of Polish origin doctors in Vilnius to the world of medicine. The Conference is open both to the invited honourable guests and for all who want to act in support of health care together with professional medics.

SŁOWO WSTĘPNE DO UCZESTNIKÓW I GOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI HISTORII MEDYCYNY W WILNIE, 18-20 WRZEŚNIA 2015

Międzynarodowa Konferencja Historii Medycyny Wileńskiej na 25-lecie Polskiego Stowarzyszenia Medycznego na Litwie, mająca miejsce w Domu Kultury Polskiej w Wilnie 18-20 września 2015 roku, doczekała się udziału kilkudziesięciu autorów i członków Rady Programowej z pięciu krajów. Ich imiona i nazwiska, streszczenia i program Konferencji zostały opublikowane na stronie www.psml.lt oraz drukiem w niniejszym wydaniu *Studium Vilnense A* vol. 12 nr. 2. Konferencja ma na celu zapoznanie ze środowiskiem lekarskim na Litwie i pracą placówek medycznych na Wileńszczyźnie, integrację lekarzy polskiego pochodzenia w kraju i poza jego granicami, oraz wzbogacenie wiedzy z historii medycyny, łącznie z osiągnięciami i wkładem lekarzy polskiego pochodzenia w Wilnie do medycyny światowej. Konferencja jest otwarta zarówno dla zaproszonych gości honorowych oraz dla wszystkich, którzy chcą działać na rzecz opieki zdrowotnej wraz z medykami profesjonalnymi.

S003

⁽¹⁾Daniel **LIPSKI** and ⁽²⁾Barbara **KOMAROVSKA**

(1) Med. dr. odontologist, Director of the *Joint stock company „Odontè”, Rugių g. 1-109, LT-08418 Vilnius (Lithuania)*, President of the Polish Medical Association of Lithuania, *e-mail: psmldaniel@gmail.com*

(2) Family Doctor at the *Central outpatient Clinic of Vilnius district*, President of the Polish Medical Association of Lithuania 2010 - 2015, member of the Society of General Practitioners of Lithuania, <https://www.linkedin.com/pub/barbara-komarovska/b6/223/638>; *tel. +3705 388281; e-mail: barb@centras.lt*

25 YEARS OF THE POLISH MEDICAL ASSOCIATION OF LITHUANIA

The Polish Medical Association of Lithuania, like most Polish social organisations in Lithuania, founded on a wave of revival in 1989. Initially, physicians and nurses acted as the Circle of Medics at the Union of Poles in Lithuania. In 1993, a separate social organisation was registered under the name of Polish Medical Association of Lithuania. Today, the organisation brings together 115 members. These are people with experience and professional achievements. We depend on our commit-

ment to the activities of the associations of young doctors who are just starting their careers. We are happy to share with them our own experience. Moreover, as an organisation, we have extensive contacts abroad, among others in Poland and around the world where Polish origin medics have organisations; we have information about training opportunities and work placements. Young people have the enthusiasm, energy and ideas that would add to our organisation. Association has 2 representatives in the Council of Federation of Polish Medical Organisations. The Association regularly organises lectures, interviews on the radio, in the press, lectures on the topics of health, prevention diseases. We are going jointly on trips, we have traditions during the Christmas walking to the theatre, to the meetings of the association we often invite specialists from other fields who widen our knowledge. Medics are also involved in rescuing the cemetery at Rossa taking care of the graves of the cemetery incumbent on physicians. In 2014, the Association celebrated its 25th anniversary of activity, and this particular conference is the accent of our mini-jubilee.

25-LECIE POLSKIEGO STOWARZYSZENIA MEDYCZNEGO NA LITWIE

Polskie Stowarzyszenie Medyczne na Litwie, podobnie jak większość polskich organizacji społecznych na Litwie, powstało na fali odrodzenia w 1989 r. Początkowo organizacja zrzeszająca lekarzy i pielęgniarki działała jako Koło Medyków przy Związku Polaków na Litwie, od 1993 r. - jako odrębna organizacja społeczna o nazwie: Polskie Stowarzyszenie Medyczne na Litwie. Obecnie organizacja zrzesza 115 członków. Są to osoby z doświadczeniem i dorobkiem zawodowym. Bardzo nam zależy na zaangażowaniu do działalności naszego stowarzyszenia młodych medyków, którzy dopiero rozpoczynają karierę zawodową. Chętnie podzielimy się z nimi własnym doświadczeniem. Ponadto, jako organizacja mamy rozległe kontakty za granicą, między innymi w Polsce i na całym świecie gdzie są aktywne polonijne organizacje medyczne, posiadamy informacje o możliwościach szkoleń i staży zawodowych. Młodzież z kolei ma w sobie entuzjazm, energię i pomysły, które przydałyby się naszej organizacji. Stowarzyszenie ma w Radzie Federacji Polonijnych Organizacji Medycznych dwóch swoich przedstawicieli. Bierzymy udział w posiedzeniach Rady Federacji. Według możliwości staramy się aktywnie uczestniczyć w Kongresach, organizowanych przez Federację. Stowarzyszenie regularnie organizuje wykłady, wywiady w radiu, w prasie, odczyty na tematy zdrowia, profilaktyki chorób. Jeździmy wspólnie na wycieczki, mamy tradycję w okresie świątecznym chodzenia do teatru. Na zebrania Stowarzyszenia często zapraszamy specjalistów z innych dziedzin, którzy poszerzają naszą wiedzę. Medycy są również zaangażowani w ratowanie cmentarza na Rossie: dbają o groby spoczywających na tej nekropolii lekarzy, a 1 listopada 2014 r. z ich inicjatywy w 13 miejscowościach Wileńszczyzny odbyła się pierwsza kwesta na rzecz Rossy. Akcja ta będzie kontynuowana. Stowarzyszenie obchodziło w 2014 roku 25-lecie swojej działalności i dana konferencja jest akcentem naszego mini jubileuszu.

S004

Marek **RUDNICKI**, DSc med., Professor of Surgery
President of the Federation of Polish Medical Organizations Abroad
Dept of Surgery, Illinois Masonic Medical Ctr., 836 W. Wellington, Chicago, IL 60657, USA
e-mail: rudnicki@uic.edu

THE ESSENCE OF EXISTENCE OF THE FEDERATION OF POLISH MEDICAL ORGANISATIONS ABROAD

ISTOTA ISTNIENIA FEDERACJI POLONIJNYCH ORGANIZACJI MEDYCZNYCH

S005a

Romuald **BRAZIS**, DSc, Prof.
Foreign member of the Polish Academy of Arts and Sciences, associated Senior Research Fellow at the Centre of Physical Sciences and Technology, Former President of the Association of Polish Scientists of Lithuania, President (Rector) of the *UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS*,
Aguonų g. 22, 03212 Vilnius (Lithuania), e-mail: adm@uspo.lt

ON THE 25TH ANNIVERSARY OF THE POLISH MEDICAL ASSOCIATION OF LITHUANIA

Factual materials refer the beginnings of this Association to the years 1989 and 1993. Is then the quarter-century celebration in 2015 delayed or premature? Well, no, it is just in time! We can say that in 1989 the child was conceived, in 1993 it was confirmed with a new name, and about its coming into the world one could learn from its joyful cry on September 20, 1990 in Vilnius, at the first international conference on the Science and Quality of Life. Among the participants of this conference, for godparents of PSML can be recognised Mrs. Professor dr. farm. Maria Henneberg and Mr. Professor Dr. med. Aleksander Dawidowicz - both born in Vilnius, exiled after World War II, but stubborn in pursuit of the heights of science and helping new generations of young people from Vilnius. Just then Polish Medics' Circle of Vilnius spreads its interests from purely professional and ethnic questions to the broad mainstream of science and philosophy. Among the scholars attending the Vilnius conference were prof. John Jaszczanin (DSc in biology and sports medicine), Dr. Zygmunt Mackiewicz (histologist) - later full professor and Member of Seimas, Dr. Medardas Čobotas (gerontologist) - vice-president of the Association of Polish Scientists of Lithuania, Member of Seimas, a signatory of the Act of Independence of the Republic of Lithuania 11 March 1990, as well as Dr. Ryszard Kuźmo (biologist, later Rector of the III Age University), and many other researchers in exact sciences, technology, social sciences and humanities. Abstracts of the Conference have been printed in *Studium Vilnense* - a specially set up multidirectional scientific journal.

Incidentally, in 2015 it was held in Vilnius already 19th conference in this series, and all in all it served for the promotion of research over two thousand people. Since 2003, a series of *Studium Vilnense A* was started. The most fruitful author in the history of medicine Vilnius, especially philosophy of medicine, was Dr. Eugenijus G. Vasilevskis. Vilnius medicine devotes considerable attention in articles of the authors from Silesia: Dr. med. Daniel Sabat and his students, Dr. Maria E. Kempa, and Marcin Lesniewski. Vilnius medical history of the Second Republic treats Dr. Piotr Semkow. Vilnius-born authors who have contributed to the history of medicine are: Liliana Narkowicz, D. Triponienė and Ž. Bumbulienė, Henrika Ilgiewicz, H. Strużanowska and J. Savulionienė, Romuald Brazis, and Bronisława Siwicka.

But have again a look back to the Conference held 25 years ago. The Conference adopted by acclamation the need to not only research and health protection improvement in the Vilnius region, but challenged the action in the training of medical staff at vocational and university levels. Facing this challenge together with the Association of Polish Scientists of Lithuania undertook Bronisława Siwicka - President of the Medical Association, head of the Department of Internal Medicine at the Red Cross Hospital in Vilnius. Being in this position, she needed to find her time both for the medical teaching of youth and carrying rescue all patients in the Vilnius region.

NA 25. ROCZNICĘ POLSKIEGO STOWARZYSZENIA MEDYCZNEGO NA LITWIE

Faktografia odnosi początki PSML do lat 1989 i 1993. Czy w 2015 roku świętowanie ćwierćwiecza jest spóźnione, czy przedwczesne? Otóż nie, jest dokładnie w porę! Można powiedzieć, że w 1989 roku dziecię było poczęte, a w 1993 roku zostało bierzmowane z nowym imieniem, zaś o swoim przyjściu na świat dało znać radosnym wołaniem 20 września 1990 roku w Wilnie na pierwszej międzynarodowej konferencji „Nauka a jakość życia”. Spośród uczestników owej konferencji, za chrzestnych rodziców PSML można uznać panią Profesor dr hab. farm. Marię Henneberg i pana Profesora dr. med. Aleksandra Dawidowicza - obojga urodzonych w Wilnie, wygnanych po II wojnie światowej, ale upartych w dążeniu do wyżyn nauki i niesieniu pomocy nowym pokoleniom młodzieży z Wileńszczyzny. Właśnie wtedy Polacy-medycy wileńscy rozpięli swe koło zainteresowań czysto zawodowych i etnicznych, łącząc się w szeroki nurt nauki i filozofii. Wśród wileńskich uczonych w konferencji uczestniczyli prof. dr hab. Jan Jaszczanin (biologia i medycyna sportowa), dr Zygmunt Mackiewicz (histolog, późniejszy profesor dr hab., poseł na Sejm RL), dr Medard Czobot (gerontolog) - vice-prezes Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy, poseł na Sejm RL, sygnatariusz Aktu Niepodległości Republiki Litewskiej 11 marca 1990 roku, tudzież dr Ryszard Kuźmo (biolog-ekolog, obecnie rektor Uniwersytetu III Wieku), oraz naukowcy w zakresie nauk ścisłych, technologicznych, społecznych i humanistycznych. Streszczenia tej konferencji wydrukowano w *Studium Vilnense* -

specjalnie powołanym wielokierunkowym piśmie naukowym.

Nawiasem mówiąc, w 2015 roku odbyła się w Wilnie już XIX konferencja z tej serii, a w sumie przez nią uzyskało promocję naukową przeszło dwa tysiące osób. Od 2003 roku wydawana jest seria *Studium Vilnense A*. Najbardziej owocnym autorem w zakresie historii medycyny wileńskiej, zwłaszcza filozofii medycyny, jest wilnianin dr Eugenijus G. Vasilevskis. Medycynie wileńskiej poświęca znaczną uwagę dr med. Daniel Sabat i jego uczniowie ze Śląska, tudzież dr Maria E. Kempa i Marcin Leśniewski. Historii medycyny wileńskiej okresu II RP dotyczy praca dra Piotra Semkowa. Przyczynek wileńskich autorów do historii medycyny wnieśli: Liliana Narkowicz, D. Triponienė i Ž. Bumbulienė, Henryka Ilgiewicz, H. Strużanowska, J. Savulionienė, Romuald Brazis i Bronisława Siwicka. Ale wróćmy do Konferencji sprzed 25 lat. Konferencja uchwaliła przez aklamację konieczność nie tylko badań naukowych i poprawy stanu ochrony zdrowia na Wileńszczyźnie, ale rzuciła wyzwanie podjęcia działań w kierunku kształcenia kadry medycznej na poziomie zawodowym i uniwersyteckim. Stawić czoła temu wyzwaniu wspólnie ze Stowarzyszeniem Naukowców Polaków Litwy podjęła się Bronisława Siwicka – Prezes PSML, ordynator Wydziału Chorób Wewnętrznych w Szpitalu Czerwonego Krzyża. Będąc na tym stanowisku, musiała ona znaleźć czas i na kształcenie medyczne młodzieży, i na ratowanie chorych Wileńszczyzny.

S005b

Bronisława **SIWICKA**, med. dr.

Vice-President of the Federation of Polish Medical Organisations Abroad, former President of the *Polish Medical Association of Lithuania, Naugarduko g. 76, 03202 Vilnius (Lithuania)*

e-mail: polmedlitwa@hotmail.com

THE IDEA OF POLISH UNIVERSITY IN VILNIUS AND ITS IMPACT ON MEDICAL UPBRINGING IN VILNIUS REGION IN 1991-1997

The idea of creating in 1991 Polish University in Vilnius was born from the need to repair the damage suffered by the indigenous inhabitants of the Vilnius region during World War II and the post-war period of Sovietisation. Legally the university project was one of the forms of action of the statutory Association of Polish Scientists of Lithuania. Medical education was undertaken as a result of a joint initiative of the scientists' association and the Polish Medical Association of Lithuania. For young people who wished to study medicine, in 1991 was organised a preparatory course, which over the next six years completed a total of 105 people; 95 of them, i.e., over 90 percent, enrolled to medical colleges. Of these, 62 people (> 62 percent) graduated in medical universities, including 34 in Lithuania and 28 in Poland, and 33 persons graduated in other fields close to medicine. For young people who did not enter universities and did not want to leave Lithuania, in 1992, we have made efforts to create a Polish group in the Nursing School in Vilnius. Among supporters of this project was the Department of National and Regional Affairs under the Government of the Republic of Lithuania. Instead of the Russian-language group, a 25-person group was formed for graduates of Polish schools. At the request of the School we organised lectures in Polish in this group. Members of the Medical Association conducted lectures in pharmacology (Liudmila Niauronienė, Jadwiga Silko), hygiene (Margarita Szpilewska), gynecology and obstetrics (Hanna Strużanowska), medical care and internal medicine (Bronisława Siwicka, Genowefa Sigorewa, Lila Bobrowa, Olga Gruszczyńska, Lucyna Podlipajewa, Bronisława Kodienė), and from the Scientists' Association - philosophy of medicine was taught by Dr. Eugenijus G. Vasilevskis. We supplied the School with the necessary textbooks, which we imported from Poland (helped in the late Prof. dr. med. Aleksander Dawidowicz from Warsaw, as well as the Member of the Polish Parliament Dr. med. Danuta Wierzbička, et al.). Scientists' Association in consultation with the Association of Poles in Lithuania sent to the School a set of television and video as a technical support for teaching. For the students, including those from Lithuanian groups, we organised practice in Poland. The cost of staying in Poland paid the Polish side. It should be noted that thanks to our efforts in the 1991-1992 year, 55 young people - Poles from Lithuania - started studies at medical universities and nursing schools. According to our data, be-

tween 1991 and 1997, altogether 162 graduates of Polish schools studied medicine: 112 in Lithuania (69.7 percent) and 49 in Poland (30.2 percent); data are not exhaustive. We were and still are of the opinion that Polish youth from Lithuania should study medicine at the universities of Lithuania, reaching proficiency in the state language and Polish and other medical terminology, and gain additional training in Poland and other countries of the world.

IDEA UNIwersytetu POLSKIEGO W WILNIE I JEJ WPŁYW NA KSZTAŁCENIE MEDYCZNE NA WILEŃSZCZYŹNIE W LATACH 1991-1997

Pomysł stworzenia w 1991 roku Uniwersytetu Polskiego w Wilnie zrodził się z potrzeby naprawienia szkody poniesionej przez rdzennych mieszkańców Wileńszczyzny podczas II wojny światowej i okresie powojennej sowietyzacji. Prawnie UPW był jedną z form działania statutowego SNPL - Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy. Kształcenie medyczne podjęto w wyniku wspólnej inicjatywy SNPL i PSML - Polskiego Stowarzyszenia Medycznego na Litwie. Dla młodzieży pragnącej studiować medycynę w 1991 roku zorganizowano kurs przygotowawczy, który w ciągu w następnych 6 lat ukończyło ogółem 105 osób, po czym dostało się na studia 95 osób, t.j. 90,4%. Spośród nich ukończyły studia medyczne 62 osoby (62,2%), w tym na Litwie - 34 osoby i w Polsce - 28 osób, a na innych kierunkach bliskich do medycyny - 33 osoby. Dla młodzieży, która nie wstąpiła na studia uniwersyteckie i nie chciała wyjeżdżać z Litwy, w 1992 roku podjęliśmy starania o utworzenie polskiej grupy w Szkole Pielęgniarskiej w Wilnie. Zrealizować ten zamiar pomógł nam między innymi Departament Mniejszości Narodowych i Spraw Regionalnych przy Rządzie Republiki Litewskiej. Zamiast jednej z grup rosyjskich została utworzona 25-osobowa grupa dla absolwentów szkół polskich. Na prośbę Szkoły zorganizowaliśmy wykłady w języku polskim w tej grupie. Członkowie Stowarzyszenia medycznego prowadzili wykłady z farmakologii (Liudmila Niauronienė, Jadwiga Silko), higieny (Margarita Szpilewska), ginekologii i położnictwa (Hanna Strużanowska), opieki medycznej i chorób wewnętrznych (Bronisława Siwicka, Genowefa Sigorewa, Lila Bobrowa, Olga Gruszczyńska, Lucyna Podlipajewa, Bronisława Kodienė), a od SNPL/UPW filozofię medycyny wykładał dr Eugenijus G. Vasilevskis. Zaopatrzyliśmy szkołę w niezbędne podręczniki, które sprowadziliśmy z Polski (dopomogli w tym, ś.p. Prof. dr. med. Aleksander Dawidowicz z Warszawy, posłanka na Sejm RP Dr. med. Danuta Wierzbicka i inni.). SNPL w porozumieniu ze Związkiem Polaków na Litwie przekazało dla szkoły do pracy dydaktycznej telewizor i video. Dla studentów, w tym i z grup litewskich, zorganizowaliśmy praktyki w Polsce. Koszta pobytu w Polsce opłaciła strona polska. Należy zaznaczyć, że dzięki naszym staraniom w 1991-92 roku zaczęło uczyć się medycyny i pielęgniarstwa 55 absolwentów - Polaków z Litwy. Według naszych danych, w okresie od 1991 do 1997 roku studiowało medycynę 162 absolwentów szkół polskich, z nich na Litwie - 112 (69,7%) i w Polsce - 49 (30,2%); dane nie są wyczerpujące. Byliśmy i nadal jesteśmy zdania, że polska młodzież z Litwy powinna studiować medycynę na uczelniach Litwy, osiągając biegłość w języku państwowym i polskiej oraz innej terminologii medycznej, a kształcenie dodatkowe zdobywać w Polsce i innych krajach świata.

S006

Dariusz ŻYBORT, odontologist, member of the Polish Medical Association of Lithuania
Naugarduko g. 76, 03202 Vilnius (Lithuania), tel.+370 685 10 604, e-mail: zybort@o2.pl

MEDICAL DOCTORS AT ROSSA CEMETERY IN VILNIUS - IN MEMORIAM

Rossa is one of the oldest and most scenic cemeteries in the city. Many famous doctors are buried here, including Jan Kazimierz Wilczyński, a doctor and publisher of the Wilno Photo Album. Grave of Rafal Radziwillowicz, a famous psychiatrist, who helped general Jozef Pilsudski simulate mental illness in order to escape prison in Warsaw, is located along the alley, where only professors are buried. Hillary Raduszkiewicz, founder of the cemetery bell tower and the owner of the neo-gothic palace by Kalwaryjska Street, is buried in the Chapel. Doctor and professor of the University of Stefan Batory in Wilno, Ferdynand Spitznagel, who renovated Botanical Garden founded by S. Jundzill and J. Forster in Sorokiszki, is resting in peace at Rossa. By the edge of the cemetery one can find a grave

of doctor August Becu, the stepfather of the famous poet and writer Juliusz Słowacki. Doctor Becu was the first to use smallpox vaccine in Lithuania. Buried there is also Eustachy Wróblewski, doctor and social activist who has been exiled to Siberia; he is also the father of Tadeusz Wróblewski, the founder of Wróblewski Library, currently the Wróblewski Library of the Lithuanian Academy of Sciences. Monuments renovated by Lithuanian Polish Medical Association include graves of doctors: Ludwik Michał Czarkowski, Władysław Szwegruben and Anicet Reniger.

LEKARZE NA WILEŃSKIEJ ROSSIE - IN MEMORIAM

Rossa - jeden z najpiękniejszych pod względem położenia cmentarzy. Tu spoczywają prochy Jana Kazimierza Wilczyńskiego - lekarza, wydawcy Albumu Wileńskiego. Na alejce profesorów grób Rafała Radziwiłłowicza - lek. psychiatry, który przekazywał więzionemu w Cytadeli Warszawskiej J. Piłsudskiemu za pośrednictwem łączniczki rady tyżące symulowania choroby psychicznej. W kaplicy pochowany jest Hilary Ratuszkiewicz - fundator dzwonnicy przy kaplicy cmentarnej, właściciel neogotyckiego pałacyku przy ul. Kalwaryjskiej. Ferdynand Spitznagel - lekarz, profesor USB - odnowił założony przez S. Jundziłła i J. Forstera ogród botaniczny w Sorokiszkach. Rzucony jest na sam kraniec cmentarza głaz doktora Augusta Becu - ojczyrna J. Słowackiego. Jako pierwszy na Litwie zastosował on szczepionkę przeciw ospie. Eustachy Wróblewski - lekarz, działacz społeczny i niepodległościowy, zesłaniec syberyjski, to ojciec Tadeusza - adwokata i założyciela Biblioteki im. Wróblewskich. Pomniki odnowione przez PSMŁ: lekarza Ludwika Michała Czarkowskiego, lekarza Władysława Szwegrubena, lekarza Aniceta Renigera.

S007

Evelina SAŠENKO, Lithuanian jazz singer of Polish-Ukrainian descent, who was born and lives in Lithuania. During her participation in the 2011 Eurovision, she wanted to participate under her Polish name, Ewelina Saszenko.

https://en.wikipedia.org/wiki/Evelina_Sašenko; www.ewelina.lt

S101

Prof. Anita MAGOWSKA, Ph. D.

Department of the History of Medical Sciences, Congress-Didactic Center, ul. Przybyszewskiego 37 A, 60-346 Poznań (Poland), Tel. +48 61 854 72 41/2, e-mail: anitamagowska@yahoo.com

PATIENTS OF THE MEDICAL INSTITUTE OF VILNIUS UNIVERSITY IN THE FIRST DECADES OF THE NINETEENTH CENTURY

The paper aims to shed new light on activity of clinics of the Vilnius Medical Institute in the first decades of the nineteenth century. The study explores clinic registers, which are kept in the Manuscripts Department of the Vilnius University Library, and the collection of case studies from Prof. Jędrzej Śniadecki's clinic which is kept in the Poznań Archive of the Polish Academy of Sciences. Both groups of archival records are written in Latin but differ markedly. Entries in the clinic registers are laconic whereas case studies are very detailed and critical because they have been prepared by last-year students to receive doctor's diploma. All patients' data were analysed to find social and health characteristics of patients' population. Statistical tables were done. These archival materials also provided some knowledge about medical views and treatment preferred by professors, especially Joseph Frank and Jędrzej Śniadecki, and about clinical procedures used within the Vilnius Medical Institute.

PACJENCI INSTYTUTU MEDYCZNEGO UNIWERSYTETU WILEŃSKIEGO W PIERWSZYCH DEKADACH XIX WIEKU

Referat rzuca nowe światło na działalność klinik Instytutu Medycznego Uniwersytetu Wileńskiego w pierwszych dekadach XIX wieku. Przeprowadzono analizę ksiąg pacjentów klinik wileńskich, które są przechowywane w Dziale Rękopisów Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, a także kolekcji historii chorób pochodzących z kliniki prof. Jędrzeja Śniadeckiego, znajdującej się w zbiorach Poznańskiego Oddziału Archiwum Polskiej Akademii Nauk. Obie grupy archiwaliów zostały napisane po

łacinnie, ale różnią się znacząco. Wpisy do ksiąg pacjentów są lakoniczne, podczas gdy historie chorób są szczegółowo i krytycznie napisane, ponieważ były podstawą uzyskania dyplomów przez studentów ostatniego roku medycyny. Wszystkie dane pacjentów zostały przeanalizowane celem sporządzenia ich charakterystyki socjalnej i zdrowotnej. Sporządzono tabele statystyczne. Badane archiwalia dostarczyły także wiedzy o poglądach lekarskich i sposobach leczenia preferowanych przez profesorów, zwłaszcza Józefa Franka i Jędrzeja Śniadeckiego, oraz o procedurach klinicznych praktykowanych w Instytucie Medycznym.

S102

Zbigniew **SIEMIENOWICZ**, surgeon,

Director of the *Šalčininkų Regional Municipal Hospital, Nepriklausomybės g. 38, Šalčininkų m., LT-17115 (Lithuania); <http://www.salclig.lt/vaik-skyrius.html>*

Member of the Polish Medical Association of Lithuania

Address for correspondence: *Gedvydžių g. 22-8, Vilnius (Lithuania), e-mail: zbigniew@cablenet.lt*

MEDICAL-SURGICAL ACADEMY IN VILNIUS (1832-1842)

WILEŃSKA AKADEMIA MEDYKO-CHIRURGICZNA (1832-1842)

Wileńska Akademia Medyko-Chirurgiczna powstała w 1832 roku w ciężkim okresie dziejów po stłumieniu Powstania Listopadowego i po zamknięciu Uniwersytetu Wileńskiego. Jednak w Wilnie została wspiana medyczna kadra naukowa, która konsekwentnie dążyła kontynuować tradycje Wszechnicy Wileńskiej nie tylko naukowe, lecz i narodowe. Naukowa i dydaktyczna działalność Wileńskiej Akademii Medyko-Chirurgicznej dorównywała najlepszym uczelniom Europy. W akademii pracowali wybitni profesorzy: profesor terapii ogólnej i chemii, prekursor biochemii na Litwie J. Śniadecki, wybitny profesor anatomii A. Bielkiewicz, który szykował anatomiczne preparaty według opracowanej przez niego metodyki, słynnej w kołach akademickich Europy, profesor L. Siewruk, który jako pierwszy na ziemiach byłej Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczął wykłady anatomii patologicznej, profesor F. Rymkiewicz, który jako pierwszy w Polsce i Litwie zastosował stetoskop, M. Mianowski - wybitny profesor położnictwa i ginekologii, autor podręczników dla studentów medycyny, pierwszy, a później i ostatni rektor akademii, profesor I. Fonberg, który jako pierwszy naukowo opracował zastosowanie mineralnych wód w Druskiennikach i inni profesorzy, doceniani w całej Europie. Ogród botaniczny akademii należał do najsłynniejszych w Europie. Wśród absolwentów akademii są wybitni lekarze i naukowcy: L. Lachowicz, słynny chirurg, który stosował liczne pionierskie zabiegi, lekarz i botanik N. Chałubinski, H. Kułakowski - założyciel pierwszej kliniki dermatologicznej w Rosji i inni. W akademii wdrażano najnowocześniejsze metody leczenia, a studia trwały o rok dłużej, niż na innych uczelniach medycznych Imperium. Smutną konsekwencją wykrytego spisku było zamknięcie Akademii w 1842 roku. Sprzęt, preparaty, a także większość kadry wykładowczej rozesłano do innych miast, głównie do Kijowa.

S103

Daniel **SABAT**, MD

Chair and Department of Pathomorphology in Zabrze, Medical University of Silesia in Katowice (Poland),
tel. +4832 3704541, e-mail: d.sabat@wp.pl

VILNIUS PATHOLOGICAL ANATOMY IN THE FIRST HALF OF THE 19TH CENTURY

The first post mortem examination was performed in Vilnius by a priest Stefan Bisio in 1770. At the end of the 18th century, Jakub Briotet, a surgeon and anatomist, founded a modest anatomical study. Jan Piotr Frank and his son Józef arrived at Vilnius in 1804 and became professors of the University. Jan Piotr Frank took charge of the Clinic and Józef of the Department of Pathology. In 1805, Józef Frank took charge of the Clinic after his father and he founded the first anatomo-pathological study there. The samples were obtained mainly from post-mortem studies. Józef Frank paid great attention to the knowledge of pathological anatomy and a role of post-mortem in medicine teaching. He wrote: "an author describing a ending with a death, who does not define mortal changes found in post-

mortem, is backward". This was confirmed by the disease records made by students and numerous samples collected in the Vilnius Anatomical Museum. After closing down Vilnius University and opening Medical and Surgery Academy, pathological anatomy classes were introduced for the 5th year students in 1834. The first lecturer of pathological anatomy, as an individual subject, was Ludwik Siewruk. He started he classes in 1840 when he took charge of the Chair of Anatomy at the Moscow University. Jan Leonow continued the classes till the closing down of Medical and Surgery Academy by the tsar in 1842. The classes performed by Siewruk and Leonow were limited to lectures. Practical knowledge, autopsies were a part of pathology classes and specific therapy (3rd and 4th year of studies).

ANATOMIA PATOLOGICZNA W WILNIE W PIERWSZEJ POŁOWIE XIX WIEKU

Pierwszą sekcję zwłok wykonał w Wilnie ksiądz Stefan Bisio w roku 1770. Pod koniec XVIII w. Jakub Briotet, chirurg i anatom, utworzył skromny gabinet anatomiczny. W 1804 roku przybyli do Wilna i zostali profesorami Uniwersytetu Jan Piotr Frank i jego syn Józef. Jan Piotr Frank objął kierownictwo Kliniki, a Józef Frank Katedry Patologii. Gdy w 1805 roku Józef Frank został po swoim ojcu kierownikiem Kliniki, utworzył w niej pierwszy gabinet anatomopatologiczny. Preparaty do gabinetu otrzymywano głównie dzięki badaniom pośmiertnym – sekcjom zwłok. Józef Frank przywiązywał dużą rolę do znajomości anatomii patologicznej oraz roli sekcji zwłok w nauczaniu medycyny. Pisał nawet: autor, opisujący chorobę z zejściem śmiertelnym, a nie podający zmian chorobowych, przez sekcje sprawdzonych, jest zacofanym. Potwierdzeniem tego są zachowane historie chorób pacjentów opracowywane przez studentów, liczne publikacje w ówczesnej wileńskiej prasie medycznej, tematyka rozpraw doktorskich, a wreszcie zbiory zgromadzone w wileńskim muzeum anatomicznym. Już po zamknięciu Uniwersytetu Wileńskiego i utworzeniu Akademii Medyko-Chirurgicznej wprowadzono w 1834 na V roku studiów zajęcia z anatomii patologicznej. Pierwszym wykładowcą anatomii patologicznej, jako samodzielnego przedmiotu, był Ludwik Siewruk. Zajęcia prowadził do 1840, gdy objął Katedrę Anatomii na Uniwersytecie Moskiewskim. Po nim, aż do zamknięcia Akademii Medyko-Chirurgicznej przez władze carskie w 1842, kontynuował je Jan Leonow. Zajęcia prowadzone przez Siewruka i Leonowa ograniczały się do wykładów. Umiejętności praktyczne, badania autopsyjne czyli sekcje zwłok wchodziły, jak za Franka, w skład zajęć z patologii i terapii szczegółowej (III i IV rok studiów).

S104

Žana **BUMBULIENĖ**, MD; Assoc. prof. of Vilnius University, Secretary of EURAPAG - European Association of Paediatric and Adolescent Gynaecology, Board member of Vilnius Medical Society, member of the Polish Medical Association of Lithuania

Address for correspondence: Žalgirio g.123, Vilnius (Lithuania), tel.+370 685 83123,

e-mail: Zana.bumbuliene@mf.vu.lt zana.bumbuliene@santa.lt

VILNIUS MEDICAL SOCIETY

WILEŃSKIE TOWARZYSTWO LEKARSKIE

Wileńskie Towarzystwo Lekarskie zostało założone z inicjatywy profesora Józefa Franka 12 grudnia 1805 roku – w czasie rozkwitu Uniwersytetu Wileńskiego, kiedy to wzrósł potencjał miejscowych lekarzy oraz dojrzała potrzeba doskonalenia medycyny na Litwie. Przy ulicy Zamkowej (obecnie – Pilies) w domu J. Franka zebrali się 15 najwybitniejszych lekarzy i farmaceutów, którzy zatwierdzili napisany po francusku statut WTL. W założeniu Towarzystwa uczestniczyli profesorowie Uniwersytetu Wileńskiego: A. Bécu (patologia i higiena), J. Lobenvein (anatomia), A. Matusewicz (położnictwo), J. Śniadecki (chemia), J. Frank (kliniczna medycyna), F. Szpicnagel (terapia), dr n. med. J. Szymkiewicz i in. Godło towarzystwa narysował prof. Jan Rustem, kierownik katedry rysunku i malarstwa; przedstawia ono boginię Izydę w wieńcu z wawrzynów i palm. Symbol ten jest godłem również obecnego *Societas Medica Vilnensis*. Towarzystwo obiera hasło „Służyć nauce i ojczystemu krajowi”.

Na pierwszym posiedzeniu 11 października 1806 prof. chemii i medycyny Jędrzej Śniadecki został wybrany na pierwszego prezesa. Towarzystwo bardzo szybko akumuluje wiedzę medyczną z całej Europy i rozpowszechnia ją na Litwie. Na członków honorowych oraz członków-korespondentów wybierano najbardziej znanych naukowców, którzy przysyłali swe prace, przedstawiali referaty na posiedzeniach. Honorowi członkowie WTL - E. Jenner, A. Skarpa, J. M. Korvisart, R. Koch, V. Pirogow, R. Virchow, I. Pavlow, F. Dubois de Montperreux, E. Bergman, G. Dupuytren, D. J. Larrey, D. Mendelejew, N. Filatow. Po zamknięciu UW, a następnie Akademii Medyko-Chirurgicznej w 1842 r. wielu profesorów wyjechało z Wilna. W tym okresie aktywną działalność Towarzystwa szczególnie rozwinął wieloletni prezes wilnianin Adam Ferdynand Adamowicz. Kierował Towarzystwem 30 lat, wzbogacił zbiory biblioteczne i muzealne, wygłosił wiele odczytów. Hipolit Jundziłł był sekretarzem, wiceprezesem, a od 1897 - prezesem WTL. Z jego inicjatywy wydano album historii Towarzystwa. Pochowany na cm. Rossa. W 1895 roku Władysław Zahorski wydał książkę poświęconą 90-leciu Wileńskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Po reaktywowaniu UW oraz Wydziału Medycznego, w 1920 r. odnowiono działalność Towarzystwa. Chirurg T. Dębowski został pierwszym prezesem. Założono sekcje poszczególnych specjalności - terapeutów, chirurgów, pediatrów i inne, a także sekcje narodowościowe - polską, litewską, żydowską. Od 1922 r. na prezesów WTL byli wybierani profesorowie Wydziału Medycznego. Wileńskie Towarzystwo Lekarskie miało swoją bibliotekę oraz od 1925 r.- czytelnię. Po drugiej wojnie światowej WTL znów rozpoczyna swą działalność. Utworzono 5 sekcji: chirurgii, terapii, położnictwa-ginekologii, stomatologii, higieny. W 1977 r. odbyło się zebranie prezesów wszystkich 20 specjalistycznych towarzystw lekarskich. Wybrano nowe prezydium z prof. S. Paviłonisem na czele. Pozostał on prezesem Towarzystwa do 1998 r., w ciągu 50 lat był kierownikiem katedry anatomii, histologii i embriologii oraz 25 lat dziekanem Wydziału Medycznego.

Obecnie WTL łączy wszystkie 21 towarzystw specjalistycznych. Plenarne posiedzenia tradycyjnie odbywają się 2 razy do roku. W 2014 roku zostało wybrane nowe 7-osobowe prezydium, na prezesa został wybrany prof. Algirdas Utkus - obecny dziekan Wydziału Medycznego Uniwersytetu Wileńskiego.

S105

Monika NOWAKOWSKA-ZAMACHOWSKA, MD

Department of the History of Medicine, Collegium Medicum, Jagiellonian University,

ul. Kopernika 7, 31-034 Kraków (Poland),

tel. +48 12 422-21-16, mob. +48698669081, e-mail: monika.nowakowska-zamachowska@uj.edu.pl

JÓZEF BIELIŃSKI: PHYSICIAN, HISTORIAN OF MEDICINE AND DESERVED RESEARCHER OF THE HISTORY OF THE VILNIUS UNIVERSITY

Józef Bieliński doctor, was one of the most outstanding Polish historians of medicine. He was born in Lubraniec in 1868. He studied medicine at the University of Warsaw. All his life he practiced as a doctor. In the years 1880-1897 he lived and worked in Vilnius and published articles in the field of Vilnius medical history, and collected data for the study of the history of the University of Vilnius. In 1889 he was appointed professor of medical history at the Jagiellonian University, but because of family reasons did not accept the proposal. His historical research and publications drew the attention of the Russian authorities. Although he was not accused of any political scheming, but the historical content alarmed enough them to surround him with careful care. So when he declared himself in 1896 to write the history of the University of Vilnius, he was immediately sent to work in a hospital in Kara-Kała. There he wrote his book, using a pre-prepared notes. After retirement he settled in Warsaw, where during the next 20 years wrote the history of Warsaw University. Bieliński died in 1926 in Warsaw but he was buried in the Bernardine cemetery in Vilnius.

JÓZEF BIELIŃSKI: LEKARZ, HISTORYK MEDYCYNY I ZASŁUŻONY BADACZ DZIEJÓW UNIWERSYTETU WILEŃSKIEGO

Józef Bieliński lekarz, był jednym z najwybitniejszych polskich historyków medycyny. Urodził się w

Lubrańcu na Kujawach w 1868 r. Studiował na uniwersytecie w Warszawie. Całe życie praktykował jako lekarz. W latach 1880-1897 pracował w Wilnie, publikował prace z zakresu historii medycyny wileńskiej i zbierał materiały do historii Uniwersytetu Wileńskiego. W 1889 został powołany na profesora historii medycyny UJ, jednak ze względów rodzinnych propozycji nie przyjął. Jego badania historyczne i dążące za nimi publikacje zwróciły na niego uwagę władz rosyjskich. Nie zarzucono mu wprawdzie żadnych knozań politycznych, ale treści historyczne wystarczająco zaniepokoiły Rosjan, aby otoczyć go baczna opieką. Kiedy więc w 1896 roku zdeklarował się napisać historię Uniwersytetu Wileńskiego został natychmiast skierowany do pracy w szpitalu w Kara-Kała. Tam napisał swoje dzieło, korzystając z wcześniej przygotowanych notatek. Po przejściu na emeryturę zamieszkał w Warszawie, gdzie w ciągu następnych 20 lat opracował historie UW. Józef Bieliński zmarł 15.VI.1926 roku w Warszawie, pochowany został na cmentarzu Bernardyńskim w Wilnie

S106

⁽¹⁾Norbert PRUDEL, MD, ⁽²⁾Beata ZBOROMIRSKA-WNUKIEWICZ, Dr. Eng., ⁽¹⁾Beata PRUDEL, med. dr., and ⁽³⁾Jan RAUCH, MD

(1) *Private Department of Medical-Dental Health Care, Rybnik, ul. Kościelna 7 (Poland)*

(2) *Institute of Electrical Engineering, Department of Electrotechnology and Materials in Wrocław, 50-369 Wrocław ul. Skłodowskiej 55/61 (Poland)*

(3) *Private Specialised Dental Clinic in Wadowice (Director Joanna Jastrzębska, MD), ul. Wojtyłów 16, Wadowice (Poland)*

TRAIL OF MEDICAL SCIENCES FROM VILNIUS TO THE SECOND REPUBLIC OF POLAND

The report aims to depict the history of medical studies in the Academia et Universitas Vilnensis from the Medical Faculty opening in 1641 till the end of 1939. After the II World War the Faculty members were forced to exile. Many of them initiated medical studies in the after-war Poland.

SZLAKIEM NAUK MEDYCZNYCH OD WILNA PO II RZECZPOSPOLITĄ POLSKĄ

Uniwersytet Wileński powstał w 1579 roku z inicjatywy kaznodziei Zygmunta III Piotra Skargi na bazie Wileńskiego Kolegium Jezuickiego. Fakt ten poparł król Stefan Batory. 30 października papież Grzegorz XIII wydał bullę przekształcającą kolegium w Uniwersytet, który został nazwany: Academia et Universitas Societatis Jesu. Za Władysława IV w 1641 roku został otwarty wydział medyczny. W 1773 roku po kasacji zakonu jezuitów Akademia przyjęła nazwę Academia et Universitas Vilnensis. Od 1798 roku Szkoła Główna Wileńska dzieliła się na trzy wydziały, jednym z nich był wydział medyczny, który w następnych latach przechodził wzloty i upadki. W maju 1919 roku Naczelnik Państwa Józef Piłsudski mianował Ludwika Kolankowskiego pełnomocnikiem do odbudowy Uniwersytetu. W sierpniu tego roku powołany został Uniwersytet Stefana Batorego. I tu trzeba zaznaczyć, że pierwszym rektorem został Michał Siedlecki z Krakowa. Kadre Uniwersytetu stanowili profesorowie pochodzący z całej Polski i Europy. Od grudnia 1939 roku USB został zamknięty. W 1945 roku Wilno zostało w granicach Związku Radzieckiego. Większość profesorów oraz prawie cała kadra naukowa, administracyjna i studenci repatriowani zostali przede wszystkim do Gdańska i Torunia, gdzie powstały nowe Uniwersytety. Przybyli tam profesorowie: Włodzimierz Mozłowski - chemia, Michał Reicher - anatomia, Kornek Michejda - chirurg, Ignacy Abramowicz - okulista, Tadeusz Pawlas - dermatolog, Ksawery Rowiński - radiolog, Stanisław Wszelaki, Henryk Gromadzki, doc. Wilhelm Czarnecki, dr Bolesław Wojciechowski - anatom, dr Alojzy Maciejewski i wielu innych. Profesorowie USB nie tylko wyemigrowali do Gdańska i Torunia, ale również do Łodzi, Lublina, Poznania, Wrocławia, Krakowa i Częstochowy. Wielu lekarzy przeniosło się na ziemie polskie, których historia jest bardzo interesująca. Każda sylwetka profesorska, czy też lekarska jest godna opisania. W referacie zostaną przedstawione ich drogi do nowej rzeczywistości. Obecnie Wilno i Wrocław chcą współpracować, stworzyć most łączący ze sobą relacje między mieszkańcami. Współpraca partnerska między stolicą Litwy i stolicą Dolnego Śląska będzie opierała się głównie na kulturze i nauce, szczególnie w związku z Europejską Stolicą Kultury Wrocław 2016.

S107

Iwona **JANICKA**, MD

Lecturer at the University of Gdańsk, ul. Lawendowa 21, 80-298 Leżno (Poland)
Tel. 505 106 504, e-mail: hisij@univ.gda.pl

VILNIUS DOCTORS' FIGHT AGAINST EPIDEMICS OF CHOLERA IN THE XIX CENTURY

WALKA WILEŃSKICH LEKARZY Z EPIDEMIAMI CHOLERY W XIX WIEKU

Spośród wielu chorób gnębiących ludzkość w ciągu ostatnich dwóch tysięcy lat wiele było takich, które zebrały potężne, śmiertelne żniwo, ale takich, które budziły zdecydowanie największy strach, wywoływały panikę, a niekiedy prowadziły do masowej psychozy, było tylko dwie – dżuma i cholera. Raporty WHO dowodzą, że obie te choroby są nadal obecne, a co gorsza wciąż są tak samo groźne jak kiedyś. O ile jednak w historiografii tak polskiej jak i światowej nie brakuje opracowań poświęconych dżumie, to społeczna historia cholery dopiero zaczyna być badana, a wyraźny wzrost zainteresowania nią dotyczy szczególnie ostatnich 10-15 lat. Tematyka ta leży również w sferze zainteresowań badaczki. W prezentowanym referacie zasygnalizowany zostanie jeden wątek związany epidemią cholery, a mianowicie główne kierunki działań jakie podejmowało wileńskie środowisko medyczne na rzecz walki z zarazą w Wilnie w XIX wieku. Praca lekarzy w tym czasie polegała nie tylko na diagnostyce choroby i leczeniu jej, lecz miała charakter holistycznych działań od logistycznych poczynając, przez administracyjne, policyjne, czasami nawet inżynieryjno-techniczne i na edukacyjnych kończąc. Odpowiadali oni między innymi za przygotowanie bazy medycznej niezbędnej w czasie epidemii, czyli wynajęcie lokali pod tymczasowe szpitale i ambulatoria, wyposażenie ich, zatrudnienie dodatkowego personelu, a także wydawanie przepisów i instrukcji, współpracę z policją i szeregiem innych urzędników. W ich obowiązki wpisane było także usuwanie skutków epidemii, czyli np. organizowanie izb dezynfekcyjnych, opracowywanie metod dezynfekcji czy zapewnienie koniecznej ilości środków chemicznych. W całym zestawie obowiązków nie wolno pominąć tak ważnego zadania jak prowadzenie działalności na rzecz profilaktyki i edukacji prozdrowotnej. Miała ona szczególne znaczenie, bowiem cholera jest chorobą związaną z brakiem higieny, w tym i higieny żywienia, zaś trafić z właściwym przekazem do świadomości włościan nie było łatwo.

S108

Hanna **CELNIK**, MD

The acting head of the Department of History of Medicine, Warsaw University of Medicine,
ul. Żwirki i Wigury 63, Warszawa (Poland), tel. + 48 22 57 20 474, e-mail: hanna.celnik@wum.edu.pl

THE ORIGINS OF OPHTHALMOLOGY IN VILNIUS

The work presents an outline of ophthalmology's development in 19th century Vilnius, beginning from the lectures of Jakub Szymkiewicz up to Ignacy Strzeмиński's achievements. Zygmunt Cywiński's contribution in modern organised Ophthalmology Institute is stressed as well. Particular attention was paid to the Vilnius ophthalmologists contribution into 19th century ophthalmology.

POCZĄTKI OFTALMOLOGII W WILNIE

W pracy przedstawiono zarys rozwoju oftalmologii w dziewiętnastowiecznym Wilnie, poczynając od wykładów Jakuba Szymkiewicza po osiągnięcia Ignacego Strzeмиńskiego. Podkreślono zasługi Zygmunta Cywińskiego w zorganizowanym nowocześnie Instytucie Oftalmicznym. Szczególną uwagę zwrócono na wkład okulistów wileńskich w rozwój oftalmologii XIX w.

S109

⁽¹⁾Daniel **SABAT**, MD, ⁽²⁾Małgorzata **STOLAREK**, MD, and ⁽³⁾Tomasz **KOSIŃSKI**, MSc

(1) Chair and Department of Pathomorphology in Zabrze, Medical University of Silesia in Katowice;

(2) Department of Oncology, Regional Specialist Hospital No 3 in Radom;

(3) Faculty of Social Sciences, University of Silesia in Katowice (Poland)

tel. +4832 3704541, e-mail: d.sabat@wp.pl

THE BEGINNINGS OF THE EMERGENCY SERVICE IN VILNIUS

At the end of the year 1901, the Society of Emergency Medical help was founded on Władysław Tyszkiewicz's initiative (also called the Society of Emergency Service in Vilnius). The statute of the new Society was approved by the Vilnius Governor's Office, Society Department on the 28th December 1901 (old style 15.12.1901) and was registered on the 8th January 1902 (old style 26.12.1901). It was the second one, following the Warsaw Society of Emergency Service in Russia. The first members of the society were – count Władysław Tyszkiewicz, vice-president – dr Konstanty Jacuta, secretary and station inspector – dr Władysław Zahorski i treasurer – dr Bernard Hłasko. The Board office was situated in Dworcowa Street number 2. On the 21st (8) December 1902, the Station of Emergency Service was opened in Dominikańska Street number 2. A doctor, 2 paramedics and a caretaker were on duty constantly in the two temporarily allotted rooms. Besides the rooms, the City Council rented for free a stable and a flat for coachmen, and the fire brigade gave the horses and coachmen. The Emergency Station had 5 paid doctors, 2 paramedics and 2 coaches (horse ambulances): "Maria" and "Zofia". In the years 1911-1912, new coaches were bought; "Cyklista" and "Władysław", and the old ones were removed. The first doctors who were employed for 24 hour duties in turns were: Alchimowicz, Hanusowicz, Szalewicz, Szulc and Wojewódzki. In the first week of its existence, the emergency service was called 18 times from the city, and 6 persons received the first aid at the station. The number of calls was growing very fast and in the first months it reached 4 –8 times a day. After ten years, the year 1912 was finished with 5673 persons who were helped, including 2119 in the city and 3554 in the station. The Emergency Service being different from other charity organisations, from the beginning offered help to all the city dwellers, regardless to nationality and religion. Having no constant income, the Society was relying only on the fees from the constantly changing number of members, City Council subsidies and funds from other financial and social institutions, some Vilnius factories. The subsidies from the City Council, symbolic in the first years – 300 rubles per year, were growing gradually. With the member fees being relative small, the charity events such as balls, parties, lotteries became very important, and since 1911, with additional "Emergency Service Days" were the basis of its functioning till the outbreak of the First World War. The outbreak of the War and Vilnius occupation by German army changed the fate of the Emergency Service irrevocably. The Russian escaping from the city took the funds of various societies located in the banks. No financial means led to the decline of some private societies. In that situation, the Emergency Medical Service Society in Vilnius ceased to exist. However, the Emergency Station was not shut down, it was taken over by the occupational city government in 1916, and in 1919 by the Vilnius City Council. Since then, the Emergency Service was subordinated to city authorities and was financed by them.

POCZĄTKI POGOTOWIA RATUNKOWEGO W WILNIE

Z inicjatywy hrabiego Władysława Tyszkiewicza, pod koniec 1901 roku powstało Towarzystwo Doraźnej Pomocy Lekarskiej w Wilnie (zwane też Towarzystwem Pogotowia Ratunkowego w Wilnie). Statut nowego Towarzystwa został zatwierdzony przez Wileński Urząd Gubernialny ds. Stowarzyszeń 15 grudnia 1901 r. s[tarego].s[tylu]. (28.12.1901 r.) i zarejestrowany 26 grudnia 1901 r. s.s. (08.01.1902 r.). Było to drugie, po warszawskim, towarzystwo pogotowia ratunkowego w państwie rosyjskim. Członkami pierwszego zarządu Towarzystwa byli: prezes – hr. Władysław Tyszkiewicz, wiceprezes – dr Konstanty Jacuta, sekretarz i inspektor stacji – dr Władysław Zahorski i skarbnik – dr Bernard Hłasko. Zarząd Towarzystwa mieścił się przy ul. Dworcowej 2. 8 s.s. (21) grudnia 1902 r. otwarto stację Pogotowia Ratunkowego w budynku przy ulicy Dominikańskiej 2. W czasowo przyznanych dwóch pomieszczeniach stale dyżurowali: lekarz, 2 sanitariusze i woźny. Oprócz lokalu zarząd miasta udostępnił bezpłatnie stajnię i mieszkanie dla woźniców (stangretów), a straż „ogniowa” konie i woźniców. Pogotowie miało 5 płatnych lekarzy, 2 sanitariuszy i 2 karety (karetki konne): „Marię” i „Zofię”. W latach 1911-1912 kupiono nowe karety „Cyklistę” i „Władysława”, a stare wycofano. Pierwszymi zatrudnionymi lekarzami, pełniącymi na zmianę całodobowe dyżury, byli: Alchimowicz, Hanusowicz, Szalewicz, Szulc i Wojewódzki. W pierwszym tygodniu istnienia, pogotowie wzywano do miasta 18 razy, a 6 osobom udzielono pomocy na miejscu w stacji. Liczba wezwań szybko wzrastała i już w pierwszym miesiącu działalności dochodziła do 4-8 dziennie. Po dziesięciu

latach działalności, rok 1912 zakończono udzieleniem pomocy już 5673 osobom, w tym 2119 w mieście i 3554 w stacji. Pogotowie w odróżnieniu od innych instytucji dobroczynnych od początku udzielało pomocy wszystkim mieszkańcom miasta, niezależnie od narodowości i wyznania. Przy braku stałych dochodów, Towarzystwo działało wyłącznie w oparciu o składki stale zmieniającej się liczby członków, dotacje zarządu miasta i innych instytucji finansowych, społecznych, niektórych fabryk wileńskich. Dotacje władz miejskich, w pierwszych latach wręcz symboliczne – 300 rubli rocznie, stopniowo wzrastały. Przy stosunkowo niedużych wpływach ze składek członkowskich, tym większe znaczenie miały organizowane bale, zabawy i loterie fantowe, a od 1911 r. również „Dni Pogotowia”, które stały się podstawą jego bytu aż do wybuchu I wojny światowej. Wybuch wojny i zajęcie w 1915 r. Wilna przez armię niemiecką nieodwołalnie zmienił losy Pogotowia. Wycofujący się z miasta Rosjanie wywieźli zgromadzone w bankach fundusze licznych towarzystw. Brak środków finansowych na bieżącą działalność doprowadził do upadku części prywatnych towarzystw. W tej sytuacji zaprzestano również działalności Towarzystwo Doraźnej Pomocy Lekarskiej w Wilnie. Nie doszło jednak do likwidacji samego Pogotowia Ratunkowego, które w 1916 r. przejęły „okupacyjne” władze miasta, a w 1919 r. Magistrat Wilna. Odtąd, przez kolejne ćwierć wieku, Pogotowie Ratunkowe podlegało władzom miejskim i było przez nie utrzymywane.

S110

⁽¹⁾Edward **TOWPIK**, DSc, Prof., and ⁽²⁾Grażyna **JERMAKOWICZ**, MSc

(1) *Director of the Museum of the History of Medicine, Medical University in Warsaw, 02-091 Warszawa, ul. Żwirki i Wigury 63 (Poland)*

(2) *Specialist of the Museum of the History of Medicine, Medical University in Warsaw (Poland)*
tel.+ 48 22 116 60 19, e-mail: edwardt@autograf.pl

WILNO AND VILNIUS REGION IN THE WORKS OF DOCTOR WŁADYSŁAW ZAHORSKI

Medical doctor Władysław Zahorski (1858-1927) won honours by notable achievements in writings on the history of medical sciences, culture and architecture of Vilnius region. As a talented painter and photographer, he enriched his editions by original illustrations. He was among the founders of the Society of Friends of Sciences (1907), and headed the Society from 1916 to the end of his life.

WILNO I ZIEMIA WILEŃSKA W PRACACH DOKTORA WŁADYSŁAWA ZAHORSKIEGO

Celem wystąpienia jest przedstawienie dorobku wileńskiego lekarza Władysława Zahorskiego (Święciany 1858 - Wilno 1927). Publikował wartościowe prace z zakresu historii medycyny wileńskiej, jak nieoceniona monografia „Zarys dziejów Cesarskiego Towarzystwa Lekarskiego w Wilnie 1805-1895” (1898) oraz „Polskie czasopiśmiennictwo lekarskie w Wilnie w XIX stuleciu” (1924). Jednak trwałą pozycję w piśmiennictwie zajął przede wszystkim dzięki pracom mówiącym o przeszłości, zabytkach i pięknie Wilna i Wileńszczyzny. Do jego najważniejszych osiągnięć należy zaliczyć „Przewodnik po Wilnie”, o którego popularności świadczy pięć wydań (ostatnie w 1935 r.), pięknie ilustrowaną „Katedrę wileńską” (1904), „Kościół św. Michała i klasztory panien Bernardynek w Wilnie” (1911), „Szymon Konarski. Życie i czyny” (1907), „Troki i Zamek Trocki” (1902) oraz liczne artykuły w czasopismach, m.in. w „Kwartalniku Litewskim” i w księgach zbiorowych („Pamiętki narodowe w Wilnie”, „Kaplica św. Kazimierza w Katedrze Wileńskiej”, „Kościół św. Mikołaja w Wilnie”, „O początku Wilna”, „Dzieje Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie”, „Przyczynek do dziejów wileńskiej loży masonskiej Gorliwy Litwin”). Dużą popularność przyniosły mu też ilustrowane drzeworytami „Podania i legendy wileńskie” (1925). Przetłumaczył i opatrzył przedmową i objaśnieniami trzytomowe „Pamiętniki dr. Józefa Franka” (1913) – autorstwa jednej z czołowych postaci wileńskiego świata lekarskiego początków XIX wieku. Był także utalentowanym fotografem i rysownikiem. Utrwalanie pamięci dziedzictwa polskiego na Wileńszczyźnie stanowiło także istotę jego pracy w wileńskim Towarzystwie Przyjaciół Nauk, którego był współzałożycielem od 1907 r. i prezesem od 1916 r. do zgonu. Od początku był też opiekunem zbiorów muzealnych Towarzystwa. We wstępie do książki „Katedra Wileńska” opublikowanej w 1904 roku zawarł credo, którym kierował się w swojej popularyzatorskiej i naukowej pracy „Cudze chwalicie swego nie znacie, sami nie wiecie co

posiadacie”.

S201

Wanda **WOJTKIEWICZ-ROK**, DSc, Prof.

*Department of Medical Science Humanities, Wrocław Medical University,
ul. J. Mikulicza-Radeckiego 7, Wrocław (Poland)*

THE PROBLEMS ASSOCIATED WITH THE ORGANISATION OF THE SCHOOL OF MEDICINE OF STEFAN BATORY UNIVERSITY

PROBLEMY ZWIĄZANE Z ORGANIZACJĄ UNIWERSYTECKIEGO WYDZIAŁU LEKARSKIEGO UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO

Ostatnie lata pierwszej wojny światowej (1918-1920) stworzyły warunki do odzyskania przez Polskę niepodległości. W tej sytuacji w pierwszej kolejności do reaktywowania instytucji naukowych i kulturalnych pozamykanych przez carat podczas zaborów. Istotną sprawą było powołanie uniwersytetu, do czego przystąpiono już w końcu 1918 r., kiedy to powstała Komisja Organizacyjna kierowana przez prof. Józefa Ziemackiego. Poczynania Komisji sparaliżowała sowiecka okupacja Litwy i Białorusi w 1919 r. i następnie agresja Rosji Radzieckiej na Polskę w 1920 r.. Ostatecznie Uniwersytet otwarto na mocy Dekretu Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego 28 sierpnia 1919 r. Rektorem został Prof. Michał Siedlecki, a dziekanem Wydziału Lekarskiego prof. Emil Godlewski. W organizację Uniwersytetu, w tym również Wydziału Lekarskiego zaangażowało się wielu uczonych z Krakowa, Lwowa i Poznania. Zasadniczy problem stanowiło zorganizowanie odpowiednich lokali na potrzeby zakładów teoretycznych oraz sal dydaktycznych dla studentów. Zajęcia ze studentami rozpoczęto dopiero po zakończeniu wojny z Rosją Radziecką jesienią 1920 r.. Niektóre przedmioty z nauk podstawowych (chemia, fizyka) powierzono profesorom Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. Większość Zakładów zlokalizowano w budynku byłej Szkoły Junkrów przy ul. Zakretowej 23, a także w budynku przy ul. Objazdowej, ponadto korzystano z pomieszczeń Wydziału Przyrodniczo-Matematycznego w Collegium Śniadeckich. Największym problemem było zorganizowanie klinik uniwersyteckich w celu hospitalizacji i obserwacji pacjentów. Niektóre kliniki utworzono na bazie Szpitala Kolejowego na Wilczej Łapie, inne usytuowano w Szpitalu Wojskowym na Antokolu. W okresie międzywojennym utworzono 12 zakładów teoretycznych i 11 katedr klinicznych, wszystkie stanowiska kierownicze powierzono samodzielnym pracownikom naukowym. Borykano się z organizacją zajęć dydaktycznych z uwagi na trudności w pozyskiwaniu asystentów nisko opłacanych i niechętnie przybywających z innych uczelni ze względu na brak mieszkania. Ostatecznie pomimo licznych trudności zrealizowano program kształcenia uniwersyteckiego, a wielu uczonych dzięki swoim osiągnięciom naukowym odniosło sukcesy na skalę międzynarodową. Działalność znakomicie rozwijającej się Uczelni przerwała agresja III Rzeszy i Związku Radzieckiego w 1939 r.
Wrocław 15 03 2015

S202

Krystyna **ROTKIEWICZ**, onkologist-dermatologist,

member of the Polish Medical Association of Lithuania

Birželio g. 3-22, Vilnius (Lithuania), e-mail: rotkievickristina@yahoo.com

PROFESSOR KAZIMIERZ PELCZAR: THE FOUNDER OF ONCOLOGY IN VILNIUS

PROFESOR KAZIMIERZ PELCZAR - TWORCA ONKOLOGII WILENSKIEJ

Kazimierz Pelczar - wychowanek wydziału lekarskiego UJ w Krakowie, prof. Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, dziekan Wydziału Medycznego, kierownik Katedry Patologii Ogólnej, wybitny uczony, eksperymentator i badacz, jeden z nielicznych onkologów w Europie, wychowawca kilkunastu pokoleń młodzieży medycznej, aktywny organizator służby zdrowia, lekarz z prawdziwego powołania i zamiłowania. Był człowiekiem niezwykłej dobroci, prawdy i o bardzo głębokim morale humanistą. Urodził się 2.08.1894 r. w Truskawcu, w obwodzie lwowskim. Po ukończeniu szkoły

średniej w Drohobyczu, w 1912 r. wstąpił na wydział lekarski UJ w Krakowie, po 2 tatach studia zostały przerwane - po wybuchu I wojny światowej powołany do armii austriackiej, w 1915 r. trafił do niewoli rosyjskiej. W 1920 r. powrócił do Krakowa, kontynuował studia medyczne, ukończył je w r. 1924, a w r. 1925 otrzymuje dyplom doktora wszech nauk lekarskich. W r. 1929 przedstawia pracę habilitacyjną, ze względu na bardzo wysoki jej poziom zwolniony z wykładu habilitacyjnego, otrzymuje *veniam legendi* z patologii ogólnej i eksperymentalnej. W r. 1930 zostaje profesorem na wydziale medycznym USB w Wilnie. W r. 1931 utworzył Zakład Badawczo Lecznicy dla Chorych na Nowotwory w Wilnie przy ul. Połockiej 6. Był uczestnikiem wielu kongresów i konferencji poświęconych walce z nowotworami. W r. 1936 zorganizował w Wilnie IV Ogólnopolski Zjazd nt walki z nowotworami. Był członkiem wielu czasopism naukowych w kraju i za granicą. Oprócz pracy teoretycznej, zajmował się praktyką lekarską. W czasie II wojny światowej działał w Międzynarodowym Czerwonym Krzyżu, niosąc pomoc, nieraz ratunek ofiarom wojny. Profesor został rozstrzelany w Podwileńskich Ponarach 17 września 1943 r. jako 1 z 10 zakładników za unicestwienie inspektora policji, konfidenta gestapo. Wilnianie z wdzięcznością i szacunkiem wspominają profesora.

S203

Jan **RAUCH**, MD, Bernard **PRUDEL**, med. dr., Magdalena **PRUDEL-BABIUCH**, odontologist, and Norbert **PRUDEL**, MD

Historical Commission of the Silesian Chamber of Physicians,

40-126 Katowice, ul. Grażyńskiego 49 A (Poland), tel. 0048 601 865 698, e-mail: jrauch@poczta.onet.pl

PROFESSOR KORNEL MICHEJDA: HIS SCIENTIFIC AND TEACHING ACTIVITY WITH THE SPECIAL CONSIDERATION OF THE VILNIUS PERIOD 1922-1939

The aim of this article is to present the personage of Professor Kornel Michejda. Although he did not graduate from Stefan Batory University in Vilnius, he contributed greatly to the development of the University and the region. His life can be divided into three periods. The first stage starts with his birth in the region of Cieszyn Silesia in 1887, in the town of Bystrzyca in the family of a Lutheran pastor. In the same town he finished primary school and secondary school. He obtained his Diploma of All Medical Sciences at the Jagiellonian University in Cracow in 1911. He was connected with the city of Cracow until 1921, with a short break for military service. During the First World War he served in the Austro-Hungarian army as a regiment doctor. In 1922 he was commissioned to work at Stefan Batory University in Vilnius, which started the second period of his life. He administered the surgery clinic, which he had set up himself. In Vilnius, in 1922 he was granted the title of Associate Professor and in 1929 he became Full Professor. Until the outbreak of the Second World War Professor Michejda worked at Stefan Batory University. In December 1939 he was dismissed from his position at the University. He worked in county hospitals around Vilnius region. He was an active member of the resistance movement and gave lectures in the conspiratorial Vilnius University. Professor Michejda offered substantial help to Poles of Jewish origin. During the war he was hiding in his own house Jewish Professors from Stefan Batory University. He was helped, among others, by his son, Andrzej. The third period of Michejda's life started when he returned from Vilnius to post-Yalta Poland. Travelling on a repatriate train, he first came to Lublin, then to Katowice. He attempted to organize higher education in the Upper Silesia region. From 1 October 1945 he set up and started administering the Surgery Clinic of the Medical University in Gdansk. In 1948 he returned to Cracow, to his academic roots. There he organized and then managed the second Surgery Clinic at the Jagiellonian University. In the years 1950 – 1953 he held the office of Rector of the Medical University (Akademia Medyczna) in Cracow. His main fields of activity were abdominal cavity surgery and cancer prevention. He died on 3 November 1960 in Cracow. In 1992 he was granted the posthumous honorific title of Righteous Among the Nations for his doings during the Nazi occupation.

PROFESOR KORNEL MICHEJDA. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I DYDAKTYCZNA ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OKRESU WILEŃSKIEGO 1922-1939

Celem artykułu jest przedstawienie sylwetki profesora Kornela Michejdy. Pomimo, iż nie był absol-

wentem Uniwersytetu Stefana Batorego (USB) w Wilnie, bardzo zasłużył się dla tej uczelni i tego regionu. Jego życie można podzielić na trzy etapy. Pierwszy, to okres od urodzenia na Śląsku cieszyńskim w roku 1887 w miejscowości Bystrzyca, w rodzinie pastora ewangelicko-augsburskiego. Tam też ukończył szkołę podstawową i średnią. Dyplom doktora wszech nauk medycznych uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie w roku 1911. Z miastem tym związany był do roku 1921, z przerwą na służbę wojskową. W latach I wojny światowej brał udział jako lekarz pułkowy w walczących w armii cesarstwa austro-węgierskiego. W roku 1922 dostał powołanie do pracy w USB w Wilnie. Rozpoczął się drugi etap życia profesora. Kierował tam kliniką chirurgiczną, którą sam zorganizował. W Wilnie został w roku 1922 profesorem nadzwyczajnym, a w roku 1929 otrzymał tytuł profesora zwyczajnego. Do wybuchu II wojny światowej pracuje w USB. W grudniu roku 1939 zostaje pozbawiony pracy w USB. Pracuje w szpitalach powiatowych Wileńszczyzny. Działa aktywnie w ruchu oporu, wykłada w zakonspirowanym Uniwersytecie Wileńskim. Udziela daleko idącej pomocy Polakom pochodzenia żydowskiego. We własnym domu przechowuje w czasie okupacji profesorów USB pochodzenia żydowskiego, w czym pomaga mu m.in. jego syn – Andrzej. Trzeci etap życia to powrót z Wilna do Polski pojałtańskiej. Pociągiem repatriacyjnym powraca wpierw do Lublina, następnie do Katowic. Próbuje organizować szkolnictwo wyższe na Górnym Śląsku. Od 1 października 1945 organizuje i kieruje Kliniką Chirurgii Akademii Medycznej w Gdańsku. W roku 1948 droga Jego życia zatacza koło, zostaje przeniesiony do Krakowa gdzie organizuje, a następnie kieruje II Kliniką Chirurgii UJ. W latach 1950 – 1953 piastuje godność Rektora Akademii Medycznej w Krakowie. Zajmuje się chirurgią jamy brzusznej i profilaktyką antynowotworową. Zmarł 3 listopada 1960 r. w Krakowie. Za działalność w okresie okupacji na terenie Wileńszczyzny pośmiertnie w roku 1992 otrzymał tytuł „Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata”.

S204

Piotr **KRAJEWSKI**, MSc

*Department of History and Philosophy of Medical Sciences, Medical University of Gdansk,
ul. Tuwima 15, 80-21, Gdańsk (Poland), tel. +48 58 349 10 46, e-mail: krajewski.piotrek@gumed.edu.pl*

A MAN AND HIS GARDEN, OR A FEW WORDS ABOUT THE GARDEN OF MEDICAL PLANTS OF STEFAN BATORY UNIVERSITY IN VILNIUS, AND HIS INSPECTOR, PROF. WACŁAW JAN STRAŻEWICZ

CZŁOWIEK I JEGO OGRÓD, CZYLI KILKA SŁÓW O OGRODZIE ROŚLIN LEKARSKICH UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO W WILNIE I JEGO INSPEKTORZE, PROF. WACŁAWIE JANIE STRAŻEWICZU

Referat ma na celu przybliżenie dziejów Ogrodu Roślin Lekarskich powstałego w roku 1923 z inicjatywy profesora Jana Muszyńskiego - kierownika Zakładu Farmakognozji i Hodowli Roślin Lekarskich Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Ogród umiejscowiony był na terenie folwarku Zakręt i początkowo zajmował obszar 1 ha. Do roku 1939, kiedy nastąpiła likwidacja Uniwersytetu, jego powierzchnia zwiększyła się do 10 ha.

W Ogrodzie prowadzono prace badawcze nad uprawą, aklimatyzacją oraz selekcją odmian wielu gatunków roślin, m.in. naparstnicy purpurowej, kozłka lekarskiego, mięty pieprzowej czy też soi brunatnej. Równie istotna była działalność popularyzująca hodowlę ziół wśród mieszkańców Wileńszczyzny. Organizowano odczyty oraz kursy zielarskie, co roku wydawano także katalogi nasion roślin hodowanych i dzikich, które rozsyłano do placówek naukowych w kraju i za granicą. Ogród stanowił ponadto zaplecze dydaktyczne dla zajęć prowadzonych dla studentów farmacji i medycyny z rozpoznawania, hodowli oraz wykorzystania roślin leczniczych.

Z historią Ogrodu nierozłącznie związana jest postać jego inspektora - profesora Jana Strażewicza, który piastował to stanowisko od momentu założenia Ogrodu aż do roku 1937, kiedy przyjął propozycję objęcia Katedry Farmakognozji w Oddziale Farmaceutycznym przy Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. W czasie, kiedy pracował jako inspektor ogrodu wileńskiego, ukończył studia farmaceutyczne (1926 r.), następnie uzyskał stopień doktora farmacji

(1931 r.), a w roku 1933 Ministerstwo WRiOP zatwierdziło jego habilitację z dziedziny farmakognozji. Był autorem szeregu prac opisujących postępy badań prowadzonych w Ogrodzie. Angażował się również w rozwój krajowego ruchu zielarskiego - aktywnie działał w Towarzystwie Popierania Produkcji Roślin Leczniczych w Polsce oraz Polskim Komitecie Zielarskim.

S205

Katarzyna **JAWORSKA**, MSc, and Zbigniew **BELA**, Prof.

Museum of Pharmacy, Jagiellonian University, Kraków, 25 Floriańska Street (Poland)

tel. +48 12 422 42 84, e-mail: mf@mp.pl

A HISTORY OF JESUIT PHARMACY IN VILNIUS

The Jesuit Pharmacy was opened around the year 1600 (Jesuit order was brought to Vilnius in 1572 by Bishop Walery Protasewicz). After its dissolution by the pope in 1773, the Pharmacy was taken over by the Commission of National Education, and the profits from the sales of medications were allocated to the maintenance of the University Clinic. Throughout the years 1804–1841, the pharmacy, at the time known as the University Pharmacy, was managed by Prof. Jan Fryderyk Wolfgang, a lecturer in Pharmacy at the University of Vilnius. At the time the pharmacy also served as a scientific back-up facility in support of regular pharmacy classes conducted at the University. In 1860, it eventually passed into private ownership. Its successive owners were: Józef Kamiński (1860–1877), Szymon Ginzberg (1877–1888), Adam Rymaszewicz (1888–1900), Benedykt Undrewicz (1900–1909), Zygmunt Domański (1909–1933) and Władysław Narbut (1933–1939).

HISTORIA APTEKI JEZUICKIEJ W WILNIE

Apteka Jezuicka została otwarta około 1600 roku (zakon Jezuitów sprowadził do Wilna w biskup Walery Protasewicz w 1572 roku). Po kasacie zakonu przez papieża w 1773 roku aptekę przejęła Komisja Edukacji Narodowej, a zyski ze sprzedaży leków były przeznaczane na utrzymanie uniwersyteckiej kliniki. W latach 1804–1841 apteką, zwaną wówczas Uniwersytecką, zarządzał Jan Fryderyk Wolfgang, profesor farmacji na Uniwersytecie Wileńskim. W tym czasie apteka pełniła też funkcję zaplecza naukowego dla prowadzonych na Uniwersytecie zajęć z farmacji. W 1860 roku apteka przeszła w prywatne ręce, kolejnymi jej właścicielami byli: Józef Kamiński (1860–1877), Szymon Ginzberg (1877–1888), Adam Rymaszewicz (1888–1900), Benedykt Undrewicz (1900–1909), Zygmunt Domański (1909–1933) i Władysław Narbut (1933–1939).

S206

Z. **BELA**, and K. **JAWORSKA**

Museum of Pharmacy, Jagiellonian University, Kraków, 25 Floriańska Street (Poland)

THE HISTORY OF PHARMACY IN TERMS OF J. F. WOLFGANG AND J. SAWICZEWSKI

The aim of the paper is to compare the two oldest Polish works on the history of pharmacy: "Historical notes..." by John Fryderyk Wolfgang, a professor of pharmacy at the University of Vilnius in the years 1810–1831, and the "History of Pharmacy" by Józef Sawiczewski, a professor of pharmacy at the Jagiellonian University in the years 1810–1825. Wolfgang's paper was published in the "Vilnius Daily" in 1816, while Sawiczewski's paper appeared in the "Annals of Scientific Society merged with the University of Cracow" in 1826.

HISTORIA FARMACJI W UJĘCIU J.F. WOLFGANGA I J. SAWICZEWSKIEGO

Celem referatu jest porównanie dwóch najstarszych polskich opracowań poświęconych historii farmacji: Uwag historycznych... Jana Fryderyka Wolfganga, profesora farmacji na Uniwersytecie Wileńskim w latach 1810 – 1831, i Historii farmacji Józefa Sawiczewskiego, profesora farmacji Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1810 – 1825. Rozprawa Jana Fryderyka Wolfganga ukazała się w „Dzienniku Wileńskim” w 1816 roku, natomiast Józefa Sawiczewskiego w „Roczniku Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim połączonego” w 1826 roku.

S207

Joanna MAJCHRZYK-MIKUŁA, DSc, and Andrzej FELCHNER, DSc, Prof.

Jan Kochanowski University Branch in Piotrków Trybunalski, Institute of Pedagogical Sciences,
Piotrków Trybunalski (Poland), tel. mob. 512-116-001, e-mail: drasma@wp.pl

THE HISTORY OF SCHOOL HYGIENE IN VILNIUS REGION IN THE INTERWAR PERIOD (1921-1939)

Z DZIEJÓW HIGIENY SZKOLNEJ NA WILEŃSZCZYŹNIE W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM (1921-1939)

Wilno i Wileńszczyzna w latach 1918-1923 były przedmiotem sporów międzynarodowych i kilkakrotnie zmieniały swoją przynależność państwową. Ostatecznie, na mocy postanowień Konferencji Ambasadorów z 15 marca 1923 r., znalazły się w granicach II Rzeczypospolitej. Województwo wileńskie, jedno z największych, aż do wybuchu II wojny światowej było obszarem Polski najbardziej wysuniętym na północny wschód. Należało też do terenów uważanych za najuboższe, najmniej rozwinięte, i niezurbanizowane. Ogólna sytuacja społeczeństwa rzutowała również na kwestie związane ze zdrowotnością i zachorowalnością. W pierwszej połowie lat dwudziestych zanotowano na tym obszarze znacznie zwiększoną zachorowalność na ostre choroby infekcyjne. Niedostatek higieny, niski poziom życia i brak nawyków higienicznych (dość częsta wszawica), potęgowany licznymi zniszczeniami wojennymi był przyczyną masowych występowania takich chorób, jak dur osutkowy (zwany wówczas tyfusem plamistym), dur brzuszny, a nawet ospa i cholera. O zaniedbaniach higienicznych świadczy również występowanie jaglicy jak również gruźlicy. Ogólna sytuacja w dziedzinie zdrowotności niewątpliwie rzutowała na dzieci i młodzież szkolną. Jedynie w samym Wilnie można mówić o stosunkowo dobrze zorganizowanej opiece higieniczno-lekarskiej nad uczniami. W latach trzydziestych wileńskie szkoły powszechne obsługiwało 12 lekarzy wspomaganych przez tyleż higienistek. Lekarze szkolni zajmowali się głównie profilaktyką i sprawami sanitarnymi szkoły, natomiast nad zdrowiem młodzieży czuwała Przychodnia Szkolna, która działała w mieście już od 1921 roku. Niestety szkoły powszechne na terenach wiejskich województwa nie posiadały lekarzy szkolnych. Nadzór sanitarny nad tymi placówkami pełnili lekarze powiatowi. Jednak ze względu na przeciążenie innymi obowiązkami działalność ich w szkołach nie była dostatecznie efektywna. Chorzy uczniowie skazani byli wyłącznie na leczenie w ramach praktyki prywatnej, na które wiele rodzin nie mogło sobie pozwolić zarówno ze względów finansowych, jak i z uwagi na małą liczbę lekarzy. Ponadto brak nawyków higienicznych i niski poziom życia ogółu pogłębiał dodatkowo i tak trudną sytuację najmłodszych mieszkańców tych terenów. Poprawę opieki higieniczno-lekarskiej nad uczniami dało się zauważyć dopiero w latach trzydziestych, z chwilą powstawania ośrodków zdrowia i działających w nich poradni.

S208

⁽¹⁾Czesław JEŚMAN, MD, Habilitatus. Prof., ⁽²⁾Krzysztof KOPOCIŃSKI, MD, ⁽³⁾Zbigniew KOPOCIŃSKI, MD, and ⁽⁴⁾Agnieszka MŁUDZIK

⁽¹⁾ Head of Department of the History of Medicine, Pharmacy and Military Medicine at the Medical University of Lodz (Poland), e-mail: czeslaw.jesman@umed.lodz.pl

⁽²⁾ Head of Oculistics at the 105. Kresoway Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), e-mail: krzysztof.kopocinski@wp.pl

⁽³⁾ Assistant at the 105. Kresoway Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), e-mail: zkopocinski@wp.pl

⁽⁴⁾ Doctoral Student at the Department of the History of Medicine, Pharmacy and Military Medicine of the Medical University of Lodz, ul. Gen. Lucjana Żeligowskiego 7/9, 90-752 Łódź (Poland), e-mail: agnieszka.mludzik@umed.lodz.pl

THE PREVALENCE OF AND THE FIGHT AGAINST TRACHOMA IN THE SECOND REPUBLIC WITH PARTICULAR EMPHASIS ON THE VILNIUS REGION

Military operations in the years 1919-1920 led to a large increase in trachoma, which represented

more than 12% of all eye problems. (Next to tuberculosis, which belonged to the social diseases). The greatest incidence, 32 466 cases, was noted in 1934 within the Vilnius region. This was also the highest incidence within Poland. It was associated with the great negligence of sanitation and hygiene within the eastern areas of the country. Its treatment, based on the 1919 Control of Infectious Diseases Act, led to the creation of new departments for the control of trachoma in Vilnius and elsewhere. In 1928, a Presidential Degree was issued which required the obligatory registration and treatment of trachoma. Local councils also created specialist trachoma wards. In 1937, 656 trachoma clinics were operating in Poland, and the number of people under their care was around 300 thousand. In the Vilnius region, two flying eye clinics were also operating.

WYSTĘPOWANIE I ZWALCZANIE JAGLICZY W II RZECZYPOSPOLITEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM WOJEWÓDZTWA WILEŃSKIEGO

Działania wojenne w latach 1919-1920 spowodowały duży wzrost zachorowań na to schorzenie, które stanowiło ponad 12% wszystkich schorzeń okulistycznych. Obok gruźlicy należało do chorób społecznych. Największą zapadalność 32 466 zachorowań w 1934 roku zanotowano w województwie wileńskim. Była to największa zapadalność w porównaniu do innych rejonów kraju. Wiązała się z dużymi zaniedbaniami sanitarno-higienicznymi wschodnich województw. Zwalczanie oparte było o ustawy dotyczące zwalczania chorób zakaźnych z 1919 roku, powstały nowe zakłady przeciwjaglicze m.in. w Wilnie. W 1928 roku został wydany Dekret Prezydenta RP o przymusowej rejestracji i leczeniu jaglicy. Siłami samorządów zostały też utworzone specjalne przeciw jaglicze oddziały szpitalne. W 1937 roku w RP liczba poradni przeciw jagliczych wynosiła 656, liczba osób znajdujących się pod ich opieką ok. 300 tys. W województwie wileńskim działały dwa lotne oddziały oczne.

S209

⁽¹⁾Czesław JEŚMAN, MD, Prof., ⁽²⁾Zbigniew KOPOCIŃSKI, MD, and ⁽³⁾Krzysztof KOPOCIŃSKI, MD

(1) *Head of the Department of History of Medicine, Pharmacy and Military Medicine of the Medical University of Łódź, ul. gen. Lucjana Żeligowskiego 7/9, 90-752 Łódź (Poland),*

tel.: +426393270, +48426393271, tel. mob. +48602255389, e-mail: czeslaw.jesman@umed.lodz.pl

(2) *Assistant at the 105. Kresowy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547, e-mail: zkopocinski@wp.pl*

(3) *Head of the Sub-division of Ophthalmology of the 105. Kresowy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547, e-mail: krzysztof.kopocinski@wp.pl*

ENDEMIC SYPHILIS IN THE BRASŁAW COUNTY OF THE VILNIUS REGION AND COMBATING INTERNAL DISEASES IN POLAND IN THE YEARS 1918-1939

KIŁA ENDEMICZNA W POWIECIE BRASŁAWSKIM WOJEWÓDZTWA WILEŃSKIEGO I ZWALCZANIE CHOROÓB WEWNĘTRZNYCH W POLSCE W LATACH 1918-1939

Pierwsze wzmianki epidemiczne chorób wenerycznych na ziemiach polskich pochodzą z 1493 roku. W latach 1878-1903 wśród wojsk rosyjskich nasilenie występowania chorób wenerycznych w woj. wileńskim szacowano na 3,6% w tym kiłą było obciążonych 30% stanu osobowego. Lata I wojny światowej znacznie pogorszyły sytuację. Oderwanie mężów od żon, obniżenie standardów życiowych, nędza - to czynniki wpływające na rozprzestrzenianie się tej grupy schorzeń. Kiła endemiczna w Polsce występowała na Huculszczyźnie (tzw. Pokuciu) oraz w woj. wileńskim w powiecie brasławskim - obecnie teren Białorusi. Po wykonaniu badań bakteriologicznych i epidemicznych stwierdzono występowanie kiły endemicznej w ok. 30 wioskach woj. wileńskiego. Choroba szerzyła się wśród tzw. staroobrzędowców ortodoksyjnego odłamu prawosławnego. Ludność tę od ok. 200 lat w następstwie carskich represji przesiedlono z nad Wołgi na teren woj. wileńskiego. Zwalczanie tej grupy schorzeń oparte było o przepisy zwalczania nierządu, poradnie i szpitale przeciwweneryczne.

S210

(¹)Krzysztof **KOPOCIŃSKI**, MD, (²)Zbigniew **KOPOCIŃSKI**, MD, and (³)Czesław **JEŚMAN**, MD, DSc, Assoc. prof.

(1) Head of the Sub-division of Ophthalmology, 105. Kresowoy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547 e-mail: krzysztof.kopocinski@wp.pl

(2) Assistant at the 105. Kresowoy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547, e-mail: zkopocinski@wp.pl

(3) Head of the Department of History of Medicine, Pharmacy and Military Medicine of the Medical University in Lodz, ul. Gen. Lucjana Żeligowskiego 7/9, 90-752 Łódź (Poland), tel.: +426393270, +48426393271, tel. mob. +48602255389, e-mail: czeslaw.jesman@umed.lodz.pl

THE HISTORY OF THE MILITARY SEASONAL HOSPITAL IN DRUSKIENNIKI - BRANCH OF THE 3RD REGIONAL HOSPITAL IN GRODNO

The authors present the short history of the Military Seasonal Hospital in Druskienniki – branch of the 3rd Regional Hospital in Grodno. Druskienniki was a small town on the right bank of the Niemen River, 42km from Grodno. In 1794, the Polish king Stanislaw August Poniatowski bestowed the status of a health-resort to Druskienniki. In the early 19th century the Polish professor at Wilno University Ignacy Fonberger showed that Druskienniki's mineral water include: Magnesium, Potassium, Sodium, Calcium and so on. Druskienniki was a favourite place of marshal Jozef Pilsudski. He spent there most of his summer holidays and promoted development of the town. The Military Seasonal Hospital in Druskienniki was established in 1926 as a branch of the 3rd Regional Hospital in Grodno. In inter war period it was dynamically developing and was one from the most well-known in the entire region. Lieutenant-colonel Tomasz Ludwik Zielinski was the commandant of the hospital several times. The beginning of the World War II was the end of history the Military Seasonal Hospital in Druskienniki.

Key words: military seasonal hospital, military physician, Druskienniki, Wilno, Poland

DZIEJE WOJSKOWEGO SZPITALA SEZONOWEGO W DRUSKIENNIKACH - FILII 3. SZPITALA OKRĘGOWEGO W GRODNIE

Autorzy przedstawiają zarys historii Wojskowego Szpitala Sezonowego w Druskiennikach filii 3. Szpitala Okręgowego w Grodnie. Druskienniki to małe miasteczko położone na prawym brzegu rzeki Niemen, 42 km od Grodna. W 1794 r. polski król Stanisław August Poniatowski nadał mu status miejscowości leczniczej. W początkach XIX w. polski profesor z Uniwersytetu w Wilnie Ignacy Fonberger udowodnił, że druskiennicka woda mineralna zawiera: magnez, potas, sód, wapno i tym podobne. Druskienniki były ulubioną miejscowością marszałka Józefa Piłsudskiego. Spędzał tu większość letnich wakacji i dbał o rozwój miasteczka. Wojskowy Szpital Sezonowy w Druskiennikach powstał w 1926 r. jako filia 3. Szpitala Okręgowego w Grodnie. W okresie międzywojennym dynamicznie się rozwijał i był jednym z najbardziej znanych w całym regionie. Komendantem szpitala wielokrotnie był podpułkownik Tomasz Ludwik Zieliński. Początek II wojny światowej był końcem historii Wojskowego Szpitala Sezonowego w Druskiennikach.

Słowa kluczowe: wojskowy szpital sezonowy, lekarz wojskowy, Druskienniki, Wilno, Polska

S301

Dr Eugenijus G. **VASILEVSKIS**

VŠĮ UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS, Aguonų 22. LT-03212 Vilnius-06 (Lithuania), tel. +37061471049, e-mail: eugenijus.vasilevskis@gmail.com

CONTRIBUTION OF THE VILNIUS UNIVERSITY PROFESSORS ANDREW SNIADOCKI AND STANISŁAW TRZEBIŃSKI TO THE PHILOSOPHY OF MEDICINE

The main contributor to the beginnings of medicine and chemistry in Vilnius - professor Andrew Sniadecki (1768-1838) - raised the philosophy of nature as the dynamic theory of life, published in his main work on the „Theory of organic beings” (Vol. I , 1804 , vol. II , 1811). The theory was built on the basis of physico-chemical relationship of the environment and the body, realising its existence on

the basis of metabolism. For the drawback to this theory, I believe the adoption of a decisive influence on the body's vitalistic "life force" that is inaccessible for knowledge. Stanislaw Trzebiński (1831-1930) attempted to resolve simple design causality relationship to the expediency ideas (teleologism) in biology and medicine. I show the importance of the hypothesis linking the mechanical causality with metaphysical or methodological purpose. Trzebiński proved that regardless of the complex design of methodological purpose it can be useful and it can be applied in biology and medicine as a heuristic hypothesis. He suggested using the methodological purpose in the discovery of new ideas about functions of bodily organs and recognition of cell functions in the immunity process. I summarise his three examples demonstrating rational use of methodological purpose and mechanical causality. William Harvey (1578-1657), English physician, thanks to the answer to question why venous valves exist, discovered the circulation of blood in the human body. In 1908, the Nobel Prize winner Russian zoologist and microbiologist Ilya Mechnikov (1845-1916) owes the discovery of phagocytosis to the answer why some animals absorb foreign bodies that have no nutritional value to them. Another winner of that year, a German chemist and bacteriologist Paul Ehrlich (1854-1915) discovered the properties of lymphocytes, due to answer to the basic question of how these bodies operate in a dynamic system. The chemist applied mathematical causality to isolate and examine immunity development phases and its dependency from the quantitative and temporal conditions during the introduction of toxins (poisons) into the body (for example: in case of the causal action on receptors toxin evokes effect of increased number of receptors). The questions of purpose appeared in the works of Bruce A. Beutler and Jules Hoffman, Ralph M. Steinman, John O'Keefe, May-Britt Moser and Edvard Moser.

WKŁAD PROFESORÓW UNIWERSYTETU WILEŃSKIEGO JĘDRZEJA ŚNIADECKIEGO I STANISŁAWA TRZEBIŃSKIEGO DO ROZWOJU FILOZOFII MEDYCYNY

Głównym wkładem profesora medycyny i chemii Jędrzeja Śniadeckiego (1768-1838) do filozofii przyrody była dynamiczna teoria układu życia, opublikowana w jego głównej pracy *Teorya jestestw organicznych* (t. I, 1804, t. II, 1811). Teoria została zbudowana na podstawie fizyko-chemicznej relacji organizmu ze środowiskiem, realizującej swe istnienie na zasadach przemiany materii. Za mankament tej teorii uważam przyjęcie decydującego wpływu na organizm witalistycznej „siły życiowej”, czynnika niedostępnego poznaniu. Profesor historii i filozofii medycyny Stanisław Trzebiński (1861-1930) na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie w swych artykułach ułożył koncepcję homeostazy holistycznej. Uogólnił zdolności celowe i adaptacyjne zewnętrzne układu biologicznego, jego zdolności przeciwstawienia się naruszeniu funkcjonalnej równowagi w pewnych granicach, szczególnie, w zmienionych warunkach środowiska; a także wytwarzania celowych i przyczynowych zmian w strukturze organów i funkcjach podukładów wyrównawczych (odporności, temperatury, skurczów serca i inne) wewnątrz organizmu. Po odrzuceniu celowości metafizycznej Trzebiński udowodnił, że nie patrząc na powyższe złożone określenie celowości metodologicznej, może ona stać się pożyteczną metodą, zastosowaną do nauk rekonstrukcyjnych – biologii i medycyny jako hipoteza heurystyczna. Przytaczam kilka przykładów wileńskiego filozofa medycyny, które dobitnie świadczą o możliwości racjonalnego zastosowania w odkryciach naukowych nie tylko przyczynowości mechanicznej, ale i celowości metodologicznej, ściślej określić stany organizmu korzystne lub szkodliwe. Lekarz angielski Wiliam Harvey (1578-1657), dzięki odpowiedzi na pytanie, po co istnieją zastawki żyłne, odkrył zasady krążenia krwi w organizmie i wyjaśnił działanie serca jako pompy mięśniowej; a później w odpowiedzi na pytanie w jaki sposób odbywa się praca serca, opisał ilościowe fazy skurczu i rozkurczu. W 1908 roku laureat Nagrody Nobla rosyjski zoolog i mikrobiolog Ilja Miecznikow (1845-1916) odkrycie fagocytozy zawdzięcza rozwiązaniu pytania, z jakim celem niektóre zwierzęta wchłaniają ciała obce, nie mające dla nich wartości odżywczej. W tymże roku laureat niemiecki, chemik i bakteriolog Paul Ehrlich (1854-1915) odkrył właściwości limfocytów, z powodu odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób te ciała funkcjonują w układzie dynamicznym. Chemik zastosował przyczynowość matematyczną do wydzielenia i rozpatrzenia faz rozwoju odporności i jej zależności od ilościowych i czasowych warunków wprowadzenia toksyn (jadów) do organizmu (na przykład, przy przyczynowym działaniu toksyn na receptory wywołuje się skutek –

zwiększenie liczby receptorów). Zapewne pytania celowe dominowały w odkryciach fundamentalnych z dziedziny fizjologii i medycyny, dotyczących strukturalnego przeznaczenia i funkcjonalnej organizacji komórki, a także celowej budowy systemu odpornościowego w latach 1919, 1960, 1974, 1996, 2002 i 2009. Celowość metodologiczną zastosowali również laureaci nagrody Nobla za rok 2011 Bruce A. Beutler i Jules Hoffman, i Ralph M. Steinman, którzy odkryli zjawisko, dotyczące aktywacji odporności wrodzonej (nieswoistej i swoistej). Wśród laureatów roku 2014, John O'Keefe odpowiedział na pytanie, po co istnieją tzw. „komórki miejsca” w hipokampie, odgrywające decydującą rolę w orientacji przestrzennej, a May-Britt i Edvard Moserowie odkryli inną grupę komórek nerwowych, tworzących lokalizację sześciokątnej siatki w korze śródwęchowej mózgu, która reaguje utworzeniem wzoru przestrzennego, koordynujący system odpowiedzialny za precyzyjną orientację w przestrzeni.

S302

Jarosław **BARAŃSKI**, DSc

Head of the Department of Medical Science Humanities, Medical University in Wrocław (Poland)
tel.+48 717840102, e-mail: jaroslaw.baranski@umed.wroc.pl

ABSURD AND RATIONALITY IN MEDICINE AFTER STANISŁAW TRZEBIŃSKI

ABSURD I RACJONALNOŚĆ W MEDYCYNIE WEDŁUG STANISŁAWA TRZEBIŃSKIEGO

Stanisław Trzebiński (1861-1930), profesor Uniwersytetu im. Stefana Batorego w Wilnie, był jednym z najznamienitszych przedstawicieli polskiej szkoły filozofii medycyny. Człowiek o pięknych charakterze i umyśle, podejmował badania i refleksję w zakresie m.in. neurologii, filozofii medycyny i literatury. Po dramatycznych doświadczeniach podczas rewolucji bolszewickiej, zostaje powołany w 1922 roku na stanowisko profesora historii i filozofii medycyny na Uniwersytecie w Wilnie. Treścią wystąpienia będzie analiza filozoficznych poglądów Stanisława Trzebińskiego, a w szczególności: postulatu racjonalności medycyny, który uprzedził o prawie sto lat założenia *evidence based medicine*; oraz koncepcja absurdu w medycynie, która poprzedziła koncepcję rozwoju faktu naukowego Ludwika Flecka. Refleksji filozoficznej Stanisława Trzebińskiego towarzyszyła postawa poznawcza spolegliwego sceptycyzmu, którą wypowiedział następującymi słowami: „ja z prób zapoznania się z tymi drobnymi muszelkami, wyrzuconymi na nasz brzeg fale wielkiego oceanu transcendentyzmu, wynoszę przekonanie, że na tym świecie mamy wprowadzić rację niczemu »a priori« nie wierzyć, z drugiej jednak strony nie powinniśmy niczego »a limine« odrzucać”.

S303

Ryszard W. **GRYGLEWSKI**, DSc in humanities

Professor at the Department of History of Medicine, Collegium Medicum, Jagiellonian University, Kraków 31-034, ul. Kopernika 7 (Poland),
tel. +48 22 422-21-16, e-mail: wgryglew@cm-uj.krakow.pl

ABOUT PROF. STANISŁAW TRZEBIŃSKI'S PHILOSOPHY OF MEDICINE

Professor of the Stefan Batory University in Vilnius, historian and archivist of the local Medical Society Stanisław Trzebiński is one of the theorists of medicine, which traditionally belongs to the so-called Polish school of philosophy of medicine. It would be difficult to point in the philosophical views of Trzebiński original thought nor to talk about new program proposals. Clearly he did not advocate for any leading philosophical trends or philosophical school. Not so much, therefore, Trzebiński was seeking for his own epistemological structure if he wanted to bear witness to the tradition and to explore the intellectual heritage of the predecessors for the benefit of modern medicine. His philosophical attitude was always bounded with historical perspective and his clear predilection for investigation of historical sources found its fullest expression in his studies on Titus Chałubiński's works. For Trzebiński philosophy was above all the correct school of thought, an “intellectual tool” by which we are able to achieve practical goals so needed in social life of every nation.

O FILOZOFII MEDYCYNY PROF. STANISŁAWA TRZEBIŃSKIEGO

Profesor Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, historyk i archiwista tutejszego Towarzystwa Lekarskiego Stanisław Trzebiński należy do grona teoretyków medycyny, których tradycyjnie zalicza się do tzw. polskiej szkoły filozofii medycyny. W poglądach filozoficznych Trzebińskiego trudno by było wskazać na myśl oryginalną, nie sposób też mówić o nowych propozycjach programowych. Nie opowiadał się wyraźnie za żadnym kierunkiem czy szkołą filozoficzną. Wyznaczając dla siebie i innych drogowskazy, odwoływał się przede wszystkim do przeszłości. Nie tyle zatem poszukiwał własnej konstrukcji teoriopoznawczej, ile pragnął dać świadectwo tradycji, z tą myślą, by móc skorzystać doświadczenie poprzedników dla potrzeb współczesnej medycyny. Bliskie mu spojrzenie historyczne i wyraźna predylekcja do badań źródłowych najpełniej znalazła swój wyraz w jego badaniach nad myślą lekarską Tytusa Chałubińskiego. Filozofia była dlań przede wszystkim szkołą poprawnego myślenia, dzięki której osiągać cele praktyczne, służąc tym samym sprawom społecznym i narodowym.

S304

Peter C. KONTUREK

Thuringia-Clinic, Department of Medicine, Teaching Hospital of the University of Jena (Germany)

FECAL MICROBIOTA TRANSPLANTATION: INDICATIONS, EFFECTIVENESS AND FUTURE PERSPECTIVES

The human gut microbiota comprises diverse microbiological ecosystems and is composed of a variety of bacteria, archaea, microeucaryotes and viruses. The healthy gut microbiota is characterised by the presence of classes of microbes that enhance metabolism, resilience to infection and inflammation, resistance to cancer and autoimmunity. Moreover, the gut microbiome has a profound effect on the brain-gut axis and plays a central role in the stress-related disorders such as irritable bowel disease. There is increasing evidence that a number of important factors affect the stability and complexity of the gut microbiome including genetics, birth route, exposure to stress, nutrition, drugs (especially antibiotics) and ageing process. Molecular studies revealed that an aged human gut microbiome shows the unbalances among the principal bacterial phyla such as Firmicutes and Bacteroides. A perturbed aged gut microbiome has been associated with the increasing number of gastrointestinal (e.g. *Clostridium difficile* infection-CDI) and non-gastrointestinal diseases including atherosclerosis, metabolic syndrome, diabetes, fatty liver disease etc. Faecal microbiota transplantation (FMT) is a highly effective method in the treatment of refractory CDI. FMT is the term used when stool is taken from a healthy individual and instilled during endoscopy (colonoscopy or enteroscopy) into a gut of the sick person to cure certain disease. We performed more than 20 FMT in patients with CDI. The effectiveness of this method in the prevention of CDI recurrence was 90%. There is also increasing evidence that the manipulation of gut microbiota by FMT may have impact on irritable bowel disease and inflammatory bowel disease. However, the exact pathogenetic role of FMT in these diseases is still not completely understood. There is also an increased interest in the role of FMT for the treatment of metabolic syndrome and obesity which collectively present the greatest health challenge in the developed world. FMT is an exciting new frontier for the prevention and management of gastrointestinal and non-gastrointestinal diseases.

S401

⁽¹⁾Krzysztof KOPOCIŃSKI, MD, ⁽²⁾Zbigniew KOPOCIŃSKI, MD, and ⁽³⁾Czesław JEŚMAN, MD, DSc, Assoc. prof.

(1) *Head of the Sub-division of Ophthalmology, 105. Kresowy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547 e-mail: krzysztof.kopocinski@wp.pl*

(2) *Assistant at the 105. Kresowy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547, e-mail: zkopocinski@wp.pl*

(3) *Head of the Department of History of Medicine, Pharmacy and Military Medicine of the Medical Universi-*

ty in Lodz, ul. Gen. Lucjana Żeligowskiego 7/9, 90-752 Łódź (Poland), tel.: +426393270, +48426393271, tel. mob. +48602255389, e-mail: czeslaw.jesman@umed.lodz.pl

COL. DR. JAN MARIA PIÓRO (1887-1940) - WILNO GYNAECOLOGIST VICTIM OF THE KATYN MASSACRE

The authors present the biography of the Polish military physician from Eastern borderlands of Poland Republic. Jan Maria Pióro was born in Grabowo, on April 21, 1887, to Jozefa Boguslawska and Jan Pióro. He studied medicine at Munich University and Kharkov University. During the Great War he served as a military physician in the Russian Army. In 1919, he became a Polish soldier and took part in the war against Russia in 1920. In the interwar period he worked as a military physician in many garrisons of the Polish Army, e.g., Modlin, Wilno, Grodno, Przemysl. Since 1922 he was a member of the Wilno Gynaecology Association. In 1930, he becomes the head of gynaecology department of the 3rd Regional Hospital in Grodno. During the war against Germany and Soviet Union in 1939 he served as the First Medical Officer of the "Modlin" Army. In 1940, he was murdered by Soviet NKWD in Kharkov.

Key words: military physician, gynaecologist, Wilno, Grodno, Poland

PŁK DR JAN MARIA PIÓRO (1887-1940) - WILEŃSKI GINEKOLOG OFIARA ZBRODNI KATYŃSKIEJ

Autorzy przedstawiają biografię polskiego lekarza wojskowego z kresów wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej. Jan Maria Pióro urodził się 21 kwietnia 1887 r. w Grabowie, w rodzinie Józefy Bogusławskiej i Jana Pióro. Medycynę studiował w Uniwersytecie w Monachium i Uniwersytecie w Charkowie. Podczas I wojny światowej służył jako lekarz wojskowy w armii rosyjskiej. W 1919 r. został polskim żołnierzem, wziął udział w wojnie 1920 r. z Rosją. W okresie międzywojennym pracował jako lekarz wojskowy w wielu garnizonach Wojska Polskiego m.in. Modlin, Wilno, Grodno, Przemysł. Od 1922 r. był członkiem Wileńskiego Towarzystwa Ginekologicznego. W 1930 r. został ordynatorem oddziału ginekologicznego 3. Szpitala Okręgowego w Grodnie. Podczas wojny z Niemcami i Rosją Sowiecką w 1939 r. pełnił funkcję szefa służby zdrowia Armii „Modlin”. W 1940 r. zamordowany przez sowieckie NKWD w Charkowie.

Słowa kluczowe: lekarz wojskowy, ginekolog, Wilno, Grodno, Polska

S402

(¹)Krzysztof **KOPOCIŃSKI**, MD, (²)Zbigniew **KOPOCIŃSKI**, MD, and (³)Czesław **JEŚMAN**, MD, DSc, Assoc. prof.

(1) *Head of the Sub-division of Ophthalmology, 105. Kresowy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547 e-mail: krzysztof.kopocinski@wp.pl*

(2) *Assistant at the 105. Kresowy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547, e-mail: zkopocinski@wp.pl*

(3) *Head of the Department of History of Medicine, Pharmacy and Military Medicine of the Medical University in Lodz, ul. Gen. Lucjana Żeligowskiego 7/9, 90-752 Łódź (Poland), tel.: +426393270, +48426393271, tel. mob. +48602255389, e-mail: czeslaw.jesman@umed.lodz.pl*

FROM WILNO TO GRODNO - TRAGIC BIOGRAPHY OF THE MILITARY OPHTHALMOLOGIST LT. COL. DR. KAZIMIERZ MACIEJEWSKI (1897-1940)

Lieutenant-colonel doctor Kazimierz Maciejewski (1897-1940) was an outstanding man: military physician, ophthalmologist and patriot. He was born in Wilno on January 30, 1897, to Helena Kibortt and Antoni Maciejewski. He took part in the war against Russia in 1920. After graduation from the University of Warsaw Medical School he started his career as a military physician in the Polish Army. In 1930, he became the head of ophthalmology department of the 3rd Regional Hospital in Grodno. During the war against Germany and Soviet Union in 1939 he served as the First Medical Officer of the 29th Infantry Division. In 1940, he was murdered by Soviet NKWD in Kharkov.

Key words: military physician, ophthalmologist, Grodno, Wilno, Poland

OD WILNA DO GRODNA – TRAGICZNY ŻYCIORYS WOJSKOWEGO OKULISTY PŁK. DR. KAZIMIERZA MACIEJEWSKIEGO (1897-1940)

Podpułkownik doktor Kazimierz Maciejewski (1897-1940) był nietuzinkowym człowiekiem: lekarz wojskowy, okulista i patriota. Urodził się 30 stycznia 1897 r. w Wilnie, w rodzinie Heleny Kibortt i Antoniego Maciejewskiego. Wziął udział w wojnie 1920 r. z Rosją. Po ukończeniu Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczął karierę lekarza wojskowego w Wojsku Polskim. W 1930 r. został ordynatorem oddziału okulistyki 3. Szpitala Okręgowego w Grodnie. Podczas wojny z Niemcami i Rosją Sowiecką w 1939 r. pełnił funkcję szefa służby zdrowia 29. Dywizji Piechoty. W 1940 r. zamordowany przez sowieckie NKWD w Charkowie.

Słowa kluczowe: lekarz wojskowy, okulista, Grodno, Wilno, Polska

S403

⁽¹⁾Krzysztof KOPOCIŃSKI, MD, ⁽²⁾Zbigniew KOPOCIŃSKI, MD, ⁽³⁾Agnieszka MŁUDZIK, MSc, and ⁽⁴⁾Czesław JEŚMAN, MD, DSc, Assoc. prof.

(1) *Head of the Sub-division of Ophthalmology, 105. Kresowy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547 e-mail: krzysztof.kopocinski@wp.pl*

(2) *Assistant at the 105. Kresowy Military Hospital with Outpatient Clinic, ul. Domańskiego 2, 68-200 Żary (Poland), tel.: +48605414547, e-mail: zkopocinski@wp.pl*

(3) *PhD student at the Department of History of Medicine, Pharmacy and Military Medicine of the Medical University in Lodz, ul. Gen. Lucjana Żeligowskiego 7/9, 90-752 Łódź (Poland), tel.: +426393270, +48426393271, e-mail: agnieszka.mludzik@umed.lodz.pl*

(4) *Head of the Department of History of Medicine, Pharmacy and Military Medicine of the Medical University in Lodz, ul. Gen. Lucjana Żeligowskiego 7/9, 90-752 Łódź (Poland), tel.: +426393270, +48426393271, tel. mob. +48602255389, e-mail: czeslaw.jesman@umed.lodz.pl*

COL. DR. NIKODEM BUTRYMOWICZ (1890-1953) - FROM WILNO TO FRONTS OF THREE WARS

The authors present the biography of the Polish military physician colonel Nikodem Butrymowicz (1887-1953). He was born in Wilno, on June 18, 1890, to Antonina Urniaż and Tadeusz Butrymowicz. In 1914, he was graduated in the Military Medical Academy in Petersburg. During the Great War he served in the Russian Army as a military physician. In 1919, he became a Polish soldier and took part in the war against Russia in 1920. In the interwar period he was the commandant of two large hospitals of the Polish Army: 5th Regional Hospital in Kraków and 9th Regional Hospital in Brest. During the war against Germany and Soviet Union in 1939 he served as the First Medical Officer of the „Lodz” Army. To the end of his life worked as a physician. He died on April 5, 1953 at age 63.

Key words: military physician, commandant, Wilno, Brest, Poland

PŁK DR NIKODEM BUTRYMOWICZ (1890-1953) - Z WILNA NA FRONTY TRZECH WOJEN

Autorzy przedstawiają biografię polskiego lekarza wojskowego pułkownika Nikodema Butrymowicza (1890-1953). Urodził się 18 czerwca 1890 r. w Wilnie, w rodzinie Antoniny z Urniażów i Tadeusza Butrymowicza. W 1914 r. ukończył Akademię Wojskowo-Medyczną w Petersburgu. Podczas I wojny światowej służył w armii rosyjskiej jako lekarz wojskowy. W 1919 r. został polskim żołnierzem, wziął udział w wojnie 1920 r. z Rosją. W okresie międzywojennym był komendantem dwóch dużych szpitali Wojska Polskiego: 5. Szpitala Okręgowego w Krakowie i 9. Szpitala Okręgowego w Brześciu. Podczas wojny z Niemcami i Rosją Sowiecką w 1939 r. pełnił funkcję szefa służby zdrowia Armii „Łódź”. Do końca życia pracował jako lekarz. Zmarł 5 kwietnia 1953 r. w wieku 63 lat.

Słowa kluczowe: lekarz wojskowy, komendant, Wilno, Brześć, Polska

S404

Sergiusz Stanisław PROKOPIUK, neurologist

President of the Association of Polish-Origin Physicians in Volyn, ul. Kopernika 1/9, 43-025 Lutsk, Volyns'ka Oblast' (Ukraine), tel.: +380955784667, e-mail: sergiusz.prokopiuk@gmail.com

BL. FATHER BEYZYM, MISSIONARY, PATRON SAINT OF PHYSICIANS IN VOLYN

The author aims to present the figure of Blessed Father Beyzym, a native of Volyn, protector of lepers on the island of Madagascar.

BŁ. OJCIEC BEYZYM, MISJONARZ, PATRON LEKARZY WOŁYŃSKICH

Zamiarem autora jest przedstawienie postaci Błogosławionego Ojca Beyzyma, urodzonego na Wołyniu, opiekuna trędowatych na wyspie Madagaskar.

S501

Beata **ZAWADOWICZ**, med. dr.

President of the Medical Society of Częstochowa - Division of the Polish Medical Society
ul. Sobieskiego 7a, 42 -200 Częstochowa (Poland), tel +48 601 29 10 22, e-mail beata.zawadowicz@gmail.com

MEDICAL DOCTORS FROM VILNIUS IN CZĘSTOCHOWA

The report presents biographies of the medical doctors of the Polish, Lithuanian, Jewish, Tatar and other descent, who were associated with the Universitas Vilnensis and acted in Częstochowa on the nineteenth and twentieth centuries.

LEKARZE WILEŃSCY W CZĘSTOCHOWIE

Dzieje Uniwersytetu Wileńskiego, założonego przez króla Polski Stefana Batorego w 1579 r. są ściśle powiązane z naszą burzliwą historią. Uniwersytet wielokrotnie zmieniał swoją nazwę, a w 1842 r. został zamknięty przez Rosjan. Po 77 latach, już po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, w 1919 r. Józef Piłsudski reaktywował Uniwersytet pod nazwą - Uniwersytet Stefana Batorego. Moim zadaniem jest przedstawienie lekarzy, którzy w różnym czasie kończyli Wydział Lekarski Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, a których biografie na pewnym etapie ich życia były związane z Częstochową. Czas nie zatarł imion omawianych lekarzy, którzy byli dobrymi specjalistami i cieszyli się powszechnym szacunkiem. Niektórzy z nich zostali zamordowani przez nazistów podczas zbiorowej egzekucji 20 marca 1943 r. na Cmentarzu Żydowskim w Częstochowie (Henryk Falk z żoną i córką, Maurycy Sztajnic-Mordka z żoną). Inni (Lajzer Glatter, Leon Glatter) zginęli z rąk Niemców w 1945 r. Życiorysy częstochowskich lekarzy, absolwentów Uniwersytetu Stefana Batorego nie mogły i nie mogą być pełne także dlatego, iż burzliwe czasy rewolucyjne i wojenne zmuszały również lekarzy do niepodawania pełnej prawdy o swoim życiu. Dr med. Leon Achmatowicz - był znanym chirurgiem w latach trzydziestych ub. wieku w Wilnie. Jesienią 1939 r. uciekł, razem z rodziną, przed bolszewikami pod okupację niemiecką do Polski. Osiedlił się w Częstochowie, gdzie mieszkał do 1945 r. Stanisław Maria Aramowicz (1891-1970) - był ważną postacią związaną z Wilnem, mimo że studia medyczne ukończył w Kijowie, bo w tym czasie uniwersytet w Wilnie był zamknięty. Zmarł 28 listopada 1970 r. w Częstochowie. Jan Banaszekiewicz - lekarz chorób wewnętrznych - dyplom lekarza medycyny Uniwersytetu Stefana Batorego otrzymał w 1932 r. W czasie okupacji niemieckiej osiedlił się w Częstochowie. Dr med. Jan Bielunas, otolaryngolog, w latach 1946-1950 był ordynatorem oddziału laryngologicznego szpitala Miejskiego na Zawodziu w Częstochowie. Walerian Bilczyński - lekarz chorób dziecięcych, urodził się w 1814 r. w Częstochowie. W 1837 r. ukończył Wydział Lekarski Akademii Medyko-Chirurgicznej w Wilnie. Józef Buchner - tenże Wydział ukończył w 1842 r. W latach 1867-1868 pracował w Częstochowie. Juliusz Bukowski - ginekolog, położnik, urodził się w 1899 r. w Wilnie. Był ordynatorem oddziału ginekologiczno-polożniczego w Częstochowie. Maria Alina Burghard - okulistka. W 1941 r. rozpoczęła naukę na tajnym Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Od 1950 r. pracowała w Częstochowie. Helena Chomicz - lekarz chorób dziecięcych. Była pionierem i jednym z twórców higieny szkolnej w Częstochowie. Prof. Marian Eiger - fizjolog, urodził się w 1873 r. W Częstochowie, w 1922 objął katedrę fizjologii na Uniwersytecie S. Batorego w Wilnie. Henryk Falk (Cheim) - laryngolog. Od 1920 r. praktykował w Wilnie, następnie osiedlił się w Częstochowie. W 1943 r. zamordowany przez nazistów podczas zbiorowej egzekucji na Cmentarzu Żydowskim w Częstochowie. Lajzer Glatter - chirurg, studiował w Wilnie i Paryżu. Aresztowany i więziony przez Niemców w obozie w dzielnicy Raków w Częstochowie. Leon Glatter - neurolog, urodził się i pracował w Częstochowie. Zamordo-

wany przez Niemców w 1945 r. Ludwik Grabowski – lekarz medycyny, dyplom Akademii Medyko-Chirurgicznej w Wilnie otrzymał w 1837 r. Czesław Kuklewski – lekarz chorób wewnętrznych, reumatolog, walczył w AK. Wilhelm Aleksander Mikulski „Cadyk” – chirurg, działacz niepodległościowy, urodzony w 1869 r. w Wilnie, zmarł w Częstochowie w 1947 r. Dr med. Irena Opalska – neurolog, od 1962 r. do emerytury pracowała jako ordynator oddziału neurologii Szpitala Miejskiego im. W. Orłowskiego w Częstochowie, mieszka do dzisiaj w Częstochowie, ukończyła 100 lat. Stefan Opalski – laryngolog, od 1962 r. Pracował w Częstochowie jako ordynator oddziału laryngologicznego Szpitala Miejskiego im. W. Orłowskiego. Zmarł w 1991 r. Karol Pacewicz i Janina Żiółkowska-Pacewicz – okuliści, studiowali w Wilnie, osiedlili się w Częstochowie w 1944 r. Stefan Purski – choroby wewnętrzne i skórne, lekarz miejski, działacz społeczny, orędownik działalności Kas Chorych. Maurycy Sztajnic-Mordka – osiedlił się w rodzinnej Częstochowie i prowadził wolną praktykę lekarską. Zamordowany przez Niemców w 1943 r. Ludwik Szutkowski – choroby wewnętrzne, ginekolog, dyplom z tytułem doktora medycyny Uniwersytetu Stefana Batorego otrzymał w 1924 r. W czasie wojny dwukrotnie aresztowany, przebywał w więzieniu i obozach koncentracyjnych, pracował w Częstochowie. Józef Wizenberg – lekarz medycyny, lekarz wojskowy, w 1839 r. Osiedlił się w Częstochowie. Irena Żiółkowska-Moroz vel Morozowa – choroby zakaźne, w latach 1945-1961 była ordynatorem oddziału chorób zakaźnych i dyrektorem Szpitala Zakaźnego im. Śniadeckich przy ul. Chłopskiego w Częstochowie.

S502

Mariola MALECKA

Department of History of Medicine, Medical University in Warsaw (Poland), e-mail: mbmalecka@wp.pl

VILNIUS PROFESSORS AS CO-CREATORS OF THE FACULTY OF PHYSICIANS AT THE MEDICAL ACADEMY OF GDAŃSK

The Academy of Physicians in Gdańsk was created on 8 October 1945. In 1950 it was renamed the Medical Academy of Gdańsk. Among the professors of the newly established university were many prominent Polish scholars coming from the Stefan Batory University in Vilnius. The professors left Vilnius and emigrated to Gdańsk after the war, when Vilnius was joined to the Soviet Union.

The lecture presents the life, business and scientific achievements of the following professors: Włodzimierz Mozołowski, Stanisław Hiller, Michał Reicher, Kornel Michejda, Tadeusz Pawlas, Ignacy Abramowicz, Wilhelm Czarnocki, Witold Sylwanowicz, Zdzisław Kieturakis, Jerzy Giedroyc.

WILEŃSCY PROFESOROWIE WSPÓŁTWÓRCAMI WYDZIAŁU LEKARSKIEGO AKADEMII MEDYCZNEJ W GDAŃSKU

Akademia Lekarska w Gdańsku została utworzona 8.10.1945 r. W 1950 r. przemianowana na Akademię Medyczną w Gdańsku. W gronie profesorów nowo powstałej uczelni było wielu wybitnych polskich uczonych wywodzących się z Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Profesorowie opuścili Wilno i wyemigrowali do Gdańska po zakończeniu działań wojennych, po przyłączeniu Wilna do ówczesnego Związku Radzieckiego. Niniejszy wykład przedstawia życie, działalność i dokonania naukowe następujących profesorów: Włodzimierz Mozołowski, Stanisław Hiller, Michał Reicher, Kornel Michejda, Tadeusz Pawlas, Ignacy Abramowicz, Wilhelm Czarnocki, Witold Sylwanowicz, Zdzisław Kieturakis, Jerzy Giedroyc.

S503

Wiesław MIODONOWSKI, lecturer,

Vice-president of the Youth Public Association „Students’ Polonia Medica Society” (Молодёжное Общественное Объединение "Общество Медицинской Полонии студентов”), Minsk (Belarus)
Educational Establishment «Belarusian State Medical College», Minsk (Belarus)

Address for correspondence: 220083 Belarus, Minsk, pierieulok Wiljmsa, 13-1.

Tel. mob.: +375 29 6880357 (Velkom), e-mail: miodonowski@mail.ru

THE PARTICIPATION OF YOUTH GROUPS IN THE LIFE OF POLONIA MEDICA IN MINSK

UDZIAŁ GRUP MŁODZIEŻOWYCH W ŻYCIU POLONII MEDYCZNEJ MIŃSKA

„Polonia Medyczna Mińska i okolic Mińska” to zrzeszenie pracowników służby zdrowia (lekarzy, pielęgniarek, farmaceutów) na zasadzie dobrowolności i na podstawie wspólnych interesów. Organizacja, członkiem której jestem, powstała około 20 lat temu jako zespół lekarzy przy Związku Polaków na Białorusi. W dniu 21 stycznia 2010 roku Departament Sprawiedliwości obwodu mińskiego zarejestrował stowarzyszenie publiczne „Polonia Medyczna Mińska i obwodu Mińskiego”. Od r. 2011 jestem zaangażowany w Organizacji Młodzieżowej przy „Polonii Medycznej”. W obecnej chwili do grupy młodzieżowej przynależy 295 członków. W większości swojej są to studenci uniwersytetów medycznych i kolegów medycznych, a także młodzi lekarze, którzy niedawno rozpoczęli swoją pracę zawodową. Pracując nie tylko jako wykładowca, ale również prowadząc badania naukowe dotyczące metody medycznej limotherapy, jak i związku oddziaływania apiterapii w okresie prowadzenia rozładunku terapii dietetycznej, przyciągam studentów do udziału we wszystkich Kongresach i konferencjach związanych z tymi metodami leczenia. Są to między innymi: Międzynarodowa Konferencja na Uniwersytecie Medycznym w Pińsku 16 października 2013 roku na temat immunologii, alergologii i żywienia; Międzynarodowe Sympozjum, które miało miejsce w kościele św. Szymona i Heleny 23 maja 2014 roku pt. „Zdrowy tryb życia i rozładunek terapii diety”. Młodzież studencka aktywnie uczestniczy w tych obszarach praktyki lekarskiej, w celu zwiększenia swego praktycznego doświadczenia zawodowego. Wielkim wydarzeniem poznawczym było uczestniczenie w Seminarium na Akademii Medycznej w Łodzi z wizytacją Międzynarodowej Wystawy Stomatologicznej „KraKodent” w Krakowie w marcu 2015 r. Członkowie „Polonii Medycznej” biorą aktywny udział w ogromnej ilości przedsięwzięć i imprez organizowanych przez Polonię białoruską. Tradycyjne wydarzenie dla obu narodów - Apel Pamięci, spotkanie modlitewne, odbyło się w dniu 11 kwietnia 2015 r. w Kuropatach, poświęcone wspomnieniu ofiar reżimu totalitarnego pochowanych w tamtejszym lesie. Prowadzony na całym świecie Dzień Polonii 2 maja uczciliśmy konkursem studenckim pt. „Tasiemki Polonii”, w którym uczestniczyli studenci nie tylko naszego Kolegium Medycznego, ale i innych uczelni. Stało się też tradycją uczestnictwo naszej drużyny w Turnieju Piłki Siatkowej w zawodach, prowadzonych z okazji obchodów Dnia Niepodległości Polski. Studenci angażują się w organizację i prowadzenie Majówek Polonijnych. Majówka 2014 r. odbyła się w malowniczym miejscu - na Morzu Mińskim. Nawet po jej zakończeniu młodzież nie chciała się rozchodzić i sporządziła improwizowaną jej kontynuację po znakomitym polskim „bigosie”. Dowcipy, staropolskie gry, kolorowe tańce ludowe towarzyszą nam podczas różnych występów, koncertów i spotkań. Wesoło i magicznie przeszło również Spotkanie Andrzejkowe 2015 r. Stało się tradycyjnym prowadzenie Festiwalu pamięci Anny German w Mińsku pod patronatem Ambasady RP. W zeszłorocznym 3-im Festiwalu pamięci Anny German uczestniczyła studentka Kolegium Medycznego Joanna Litvinko. Z wielkim zainteresowaniem uczniowie zareagowali na 10-lecie powstania naszego słynnego chóru „Cantus Cordis” i wzięli udział w koncercie uroczystym. Z wielką sympatią uczestniczyli w obchodach 20-lecia „Polonii Medycznej” w Grodnie. Odprawia się corocznie uroczystość ku czci świętego Jana, patrona lekarzy Polskich Organizacji Medycznych na Białorusi: w pobliżu Jeziora Świtez - w 2011 r., w Kossowie Poleskim, miejscu urodzenia Tadeusza Kościuszki - w 2012 r., na Wysokim Wybrzeżu w miejscowości Stołbcy - miejscu urodzenia białoruskiego poety Jakuba Kołasa, który od urodzenia miał na imię Konstanty Mickiewicz - w 2014 roku, w twierdzy miasta Lida - w 2015 roku. 20 czerwca 2015 roku Organizacja Młodzieżowa „Polonii Medycznej” wzięła udział w otwarciu Kamienia Pamięci 700 zabitych Żydów getta żydowskiego w wiosce Gorodok (rejon Mołodeczno). Odbyło się II Międzynarodowe Forum w związku z tym wydarzeniem. Przez organizatorów Forum do rezolucji został wpisany paragraf polecić naszej Organizacji Młodzieżowej zbadanie i uwiecznienie pamięci Polaków zabitych na terytorium Republiki Białoruś w czasie represji i wojen. Również w planach naszej młodzieży jest reaktywacja katolickiej parafii w miejscowości Nowe Nowosiołki (powiat Nieśwież) i uczestnictwo w odbudowie kościoła w tej miejscowości. Mamy wielkie pragnienie, aby członkowie Organizacji Młodzieżowej „Polonii Medycznej Studentów” odwiedzili Katyń i wzięli udział w pamiątkowej modlitwie żałobnej.

S504

Jan RAUCH, MD, Bernard PRUDEL, med. dr., and Norbert PRUDEL, MD

Historical Commission of the Silesian Chamber of Physicians, 40-126 Katowice, ul. Grażyńskiego 49 A (Poland), tel. 0048 601 865 698, e-mail: jrauch@poczta.onet.pl

PROFESSORS OF STEFAN BATORY UNIVERSITY: THEIR SCIENTIFIC WAY FROM THE USB TO THE POST-JALTA POLAND

PROFESOROWIE UNIwersYTETU STEFANA BATOREGO: ICH DROGA NAUKOWA OD USB W WILNIE DO POLSKI POJAŁTAŃSKIEJ

Celem pracy jest przedstawienie sylwetek profesorów, docentów, adiunktów oraz wielu absolwentów Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, którzy po roku 1945 w ramach repatriacji przyjechali do Polski. Historia każdego z nich jest historią rozwoju nauk medycznych w kraju po II wojnie światowej i kontynuacją osiągnięć i tradycji wileńskiej medycyny. Dotyczy to głównie Akademii Medycznych w Gdańsku, Łodzi i Lublinie. W mniejszym stopniu w Zabrzu, Krakowie, Poznaniu i Warszawie. Dwóch z nich osiedliło się w miastach bez tradycji uniwersyteckich - Cieszynie (Kazimierz Opoczyński - anatomopatolog) i Kaliszu (Aleksander Januszkiewicz - internista).

W pierwszej kolejności omówieni zostaną samodzielni pracownicy naukowci m.in.:

1. Nowakowski Brunon - Zabrze higienista
2. Reicher Michał - Gdańsk anatom
3. Czarnocki Wilhelm - Gdańsk anatomopatolog
4. Hiller Stanisław - Gdańsk histolog
5. Pawlas Tadeusz - Gdańsk dermatolog
6. Mozołowski Włodzimierz Tadeusz - Gdańsk biochemik
7. Januszkiewicz Stanisław - Zabrze Gliwice radiolog
8. Krasowska Janina Maria - Warszawa Zabrze psychiatra
9. Juszko Józef - Warszawa Piekary Śl. chirurg ortopeda
10. Michejda Kornel - Katowice chirurg
11. Abramowicz Ignacy - Lublin Gdańsk okulista
12. Marburg Stanisław - Lublin anatomopatolog
13. Bujak W - Kraków pediatra
14. Legeżyński S - Kraków Białystok mikrobiolog
15. Schelling - Siengalewicz S - Lublin Poznań medyk sądowy
16. Zaleski W - Warszawa ginekolog położnik
17. Leyko E - Łódź farmakolog

To tylko niektórzy z wielu osiedlonych Polsce powojennej, budujących od podstaw szkolnictwo medyczne, kształcących przyszłych lekarzy, pracujących naukowo. Nie można w opisie pominąć rzeszy absolwentów USB przybyłych w ramach I i II repatriacji. Po roku 1945 na polskich uczelniach doktoryzowało się i habilitowało kilkudziesięciu absolwentów Wydziału Lekarskiego USB. Dali tym samym świadectwo wysokiego poziomu naukowego absolwentów Wydz. Lek. USB. Byli to m.in.: Żebrowski Stanisław Edward - neurolog, Ginko Tadeusz - chirurg, Bruhl Włodzimierz - reumatolog, Giedroyc Jerzy - chirurg, Kozakiewicz Jerzy - dermatolog, Musiatowicz Józef - ginekolog położnik, Piskorz Adam - kardiochirurg, Tymiński Witold - hematolog, Sylwanowicz Witold - anatom i wielu innych. Wszyscy oni wnieśli wielki, nie do przecenienia, wkład w rozwój polskiego szkolnictwa medycznego, lecznictwa oraz rozwoju nauki. Dzięki nim w krótkim czasie odbudowano zniszczone wojną Akademię Medyczną oraz stworzono nowe, w miastach gdzie nie istniały przed rokiem 1939.

S505

Jan RAUCH, MD, Aleksandra SOMMERLIK-BIERNAT, odontolog, Magdalena PRUDEL-BA-BIUCH, odontolog, and Norbert PRUDEL, MD

Historical Commission of the Silesian Chamber of Physicians,
40-126 Katowice, ul. Grażyńskiego 49 A (Poland), tel. +48 601 865 698, e-mail: jrauch@poczta.onet.pl

PROFESSOR TADEUSZ GINKO: HIS SCIENTIFIC WAY FROM THE STEFAN BATORY UNIVERSITY AT WILNO TO THE SILESIA ACADEMY OF MEDICINE AT ZABRZE

PROFESOR TADEUSZ GINKO: DROGA NAUKOWA OD USB W WILNIE DO ŚAM W ZABRZU

Celem pracy jest przedstawienie postaci profesora Tadeusza Ginko. W pracy zostały omówione trzy zasadnicze etapy życia profesora. Pierwszy dotyczy czasów od urodzenia we wsi Kiejminy w roku 1917 do wybuchu II wojny światowej w 1939 r. Drugi to lata 1939-1946. W ostatnim (1946-1984) omówiono lata po repatriacji w PRL. Etap pierwszy dotyczy lat wileńskich. Nauczanie w szkole powszechnej, średniej (gimn. im. Króla Zygmunta Augusta) oraz studia na Wydziale Lekarskim USB w Wilnie. Praca na uczelni w charakterze z-cy asystenta w zakładzie histologii. W części drugiej omówiono ukończenie studiów w warunkach konspiracyjnych w Kownie oraz pracę dydaktyczną w ramach tajnego nauczania medycyny. Została również omówiona działalność w zorganizowanej grupie oporu (Armia Krajowa) przeciwko hitlerowskiemu okupantowi. Zsyłka do Kaługi w ramach represji sowieckich po ujawnieniu przynależności do AK, praca w ośrodku pracy przymusowej do początku roku 1946. Okoliczności uwolnienia z zesłania. Trzeci etap, czasowo najdłuższy, obejmuje lata 1946-1984. Przybycie do Polski pojałtańskiej w ramach repatriacji, nostryfikacja dyplomu w Poznaniu, wyteżona praca zawodowa i naukowej w Pile, następnie w Płońsku pod Warszawą i Toruniu. Od 1950 roku na Śląsku, doktorat, habilitacja, profesura. Jego zainteresowania zawodowe to: wstrząs operacyjny i urazowy, leczenie urazów u górników po wypadkach w kopalniach. Zajmował się również leczeniem oparzeń, chirurgią naczyń krwionośnych oraz zastosowaniem protez alloplastycznych tętnic kończyn. Uczestniczył w wielu międzynarodowych zjazdach chirurgicznych. Jest autorem i współautorem ponad 100 artykułów i doniesień naukowych oraz trzech publikacji książkowych. Jest również autorem niezliczonej ilości karykatur, rzeźb, prac plastycznych oraz dwóch albumów karykatur profesorów Śląskiej Akademii Medycznej im. L. Waryńskiego w Zabrz-Rokitnicy. Odznaczony m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Partyzanckim, tytułem honorowym "Zasłużony nauczyciel PRL", Medalem Komisji Edukacji Narodowej oraz Odznaką "Za wzorową pracę w służbie zdrowia".

S601

Maria Elżbieta **KEMPA**, PhD

Division of the History of Medicine of the Department of Social Sciences, Silesian University of Medicine, ul. Ostrogórska 30. Sosnowiec (Poland), tel.507 361 311, e-mail: meak1@wp.pl

PROMINENT PROFESSORS OF MEDICINE RELATED TO VILNIUS REGION: SELECTED PROFILES

The Author presents the profiles and achievements of the most outstanding Professors of medicine, born in the Wilno region, who contributed to the development of the Polish medicine of XIX and XX century (Napoleon Cybulski, Bronisław Kader, Ryszard Gryglewski). They are valued for skills and high professional ethics. In recognition of their social and medical activities these professors deserved many awards and honours. Among the outstanding figures there is Andrew Victor Schally, born 30 November 1926 in Wilno, who is awarded a Nobel Prize in Physiology or Medicine in 1977.

ZASŁUŻENI PROFESOROWIE MEDYCZYNY ZWIĄZANI Z WILEŃSZCZYZNĄ: WYBRANE SYLWETKI

W pracy przedstawiono wybrane sylwetki zasłużonych profesorów medycyny urodzonych na Litwie. Przyczynili się oni do rozwoju medycyny polskiej, a także mają duży wkład w rozwój medycyny światowej. Wyróżniał ich profesjonalizm i wysoka etyka zawodowa. Za działalność zawodową i społeczną otrzymali wiele prestiżowych nagród i odznaczeń w kraju i zagranicą. Omówiono zasługi znanych ze swojej wszechstronnej działalności naukowej m.in. Napoleona Cybulskiego (1854-1919), Bronisława Kadera (1863-1937) oraz Ryszarda Gryglewskiego (ur.1932) i A.V. Schally (ur. 1926) - laureata Nagrody Nobla 1977 roku.

S602

Liudmila **RAKOVSKA** and *Vladislav **RAKOVSKI**, paediatricians

Members of the Polish Medical Association in Lithuania

*Head of the Department of Paediatrics at the Non-profit institution Šalčininkų Regional Municipal Hospital, Nepriklausomybės g. 38, Šalčininkų m., LT-17115 (Lithuania)

<http://www.salclig.lt/vaik-lig-skyrius.html>

e-mail: ludmilarakovska@op.pl

LIGHTS AND SHADOWS OF PAEDIATRICS IN ŠALČININKAI AT THE TURN OF THE CENTURY AND CONSTITUTIONAL CHANGES

The authors aim to present the achievements and difficulties of the Department of Paediatrics at the hospital serving a multi-ethnic rural community of Lithuania.

CIENIE I BLASKI PEDIATRII W SOLECZNIKACH NA PRZEŁOMIE WIEKÓW I ZMIAN USTROJOWYCH

Autorzy mają na celu przedstawić osiągnięcia i trudności Wydziału Pediatrii w szpitalu służącym wieloetnicznej gminie wiejskiej na Litwie.

S603

Maria Elżbieta **KEMPA**, PhD

Department of Social Sciences of the Silesian University of Medicine,

ul. Ostrogórska 30, 41-200 Sosnowiec (Poland), tel. +48 507361311, e-mail: meak1@wp.pl

BL.REV. MICHAEL SOPOCKO HOSPICE IN VILNIUS: THE FIRST INSTITUTION OF CARE FOR THE TERMINALLY ILL IN LITHUANIA (2012-2015)

The Blessed Rev. M. Sopoćko Hospice was opened in Vilnius in the 2012 by His Excellence Cardinal Audrys Juozas Bačkis and the Sisters of Merciful Jesus (S. Michaele Rak). The hospice helps terminally ill people with cancer, free of charge, regardless of nationality, religion, economic and political status. It collaborates with oncologists, e.g., Prof. Laima Gričiūtė. This place of hope cultivates the idea that an incurable person is able to live a dignified life to the end. This report is an attempt to answer the questions on the purpose, function, and activity of the Hospice in Vilnius, and shedding light on the realities of medical, emotional, spiritual, and social support for the patients.

Key words: hospice in Lithuania, terminal care, terminally ill people, history of medicine

S604

Bogdan **MILEK**, Dr. med.

Facharzt für Allgemeinmedizin, Naturheilverfahren, Akupunktur, Palliativmedizin in Völklingen und in Saarbrücken – Bübingen, *Rathausstraße 26, D-66333 Völklingen (Germany)*,

e-mail: praxis@dr-milek.de; http://www.dr-milek.de/content/?PageID=1&lang_id=1

President of the Polish Medical Association in Germany, President of the Polonia Congress in Germany, and secretary of the Federation of Polish Medical Organisations Abroad

COMMUNICATION WITH THE PATIENT IN AN EXTREME SITUATION (PATIENT PALLIATIVE, PSYCHIATRIC, MIGRATION)

KOMUNIKACJA Z PACJENTEM W SYTUACJI EKSTREMALNEJ (PACJENT PALIATYWNY, PSYCHIATRYCZNY, MIGRACYJNY)

S605

Bogdan **MILEK**, Dr. med.

THE REALITIES OF DOCTORS WORKING AT HEALTH INSURANCE FUNDS IN GERMANY, REGARDING THE PEOPLE COMING FROM VILNIUS AND OTHERS ...

REALIA PRACY LEKARZA KAS CHORYCH W NIEMCZECH, ODNOŚNIE OSÓB POCHODZĄCYCH Z WILNA I INNYCH...



*The venue
of the International Conference on the History of Medicine in Vilnius
devoted to the 25th anniversary of the Polish Medical Association of Lithuania*

18-20 IX 2015

*Miejsce obrad
Międzynarodowej Konferencji Historii Medycyny Wileńskiej
na 25-lecie Polskiego Stowarzyszenia Medycznego na Litwie*

ISSN 1648-7907